

YA NTHANDI Nö'ö bi hyanda ar Xuwa ne bi 'yot'i

Ar tsi Hmu Hesukristo bi 'ñu nö'ö himi födi

¹ Gehnu ar mhö bi 'ñu ar tsi Hmu Hesukristo, xki umba Jö ár Dada nda xipabi yá 'bego gatho nö'ö ma nda tho ngut'a, ne ba pehna n'ár enxe bi xipabi ar Xuwa.

² Gehnu damajöni yá mhö Jö ngu bi mönga ar tsi Hmu Hesukristo, ne gatho te bi hyant'ö.

³ Nzatho nu'u togo da nehe ne da 'yoxa nunar mhö nonga tema da tho m'efa, ne da 'yot'a nuya te möngwa, ngetho 'bap'utho ar pa ma da thogi.

Ar nzungwa m'empa nuya yoto ya nijö

⁴ Nuga dar Xuwa, di peñ'ahu nunar he'minu, nu'ahu gar gamfihu gi mhunsu ha ya yoto nijö 'buhnu har hai Asia. Jö mi 'bui, 'bu nuya payu, ne hiñham'u da göxa ár m'ui, da hwëk'ahu yá ñho ne da 'ra'ahu n'ar hogam'ui. Nunar njöpinu go 'ra'ahu Jö, ne nuya yoto ya hñö 'buhnu ñhandwi ár thuxandö,

⁵ ne ar tsi Hmu Hesukristo togo mönga majöni ngu xi nsipabi. Gehnu bi m'et'o bi mengi bi nte bi dö gatho nu'u xi du. Ne gehnu töpa ár ts'edi gatho ya ndö 'bu har ximhai. Gehnu n'ehe togo bi mökagihu, ne bi nö'ma ár ji mi unga ár te, bi gugagihu har ts'oki ndi 'buhu.

⁶ Ne bi hñuxkagih_u ngu ya ndö ne ya möjö, ne njap'u ga pefu Jö ár Dada. Xa nsunda'ö, ne pe'sa ar ts'edi hiñham'u da göts'i. Dá njap'u.

⁷ 'Yoh_u, ar tsi Hmu ma da e ha ya gui, ne gatho ya meximhai ma da hyandi. Nu'u togo bi sut's'i ma da hyant'u n'ehe. Gatho ya jö'i 'bu hár nxidi ar ximhai ma da zont'i. Hö, dá njap'u.

⁸ Nuga go da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i, enga njap'u ar tsi Hmu mi 'bu mam'et'o, 'bupya, ne hiñham'u da göxa ár m'ui, gehnu hinter ñhembibi da 'yot'e.

Ngu n'ar t'i bi nheki Nö'ö Togo ba e bi Njö'i

⁹ Nuga dar Xuwa ri kuh_u, di thoh_u mahyegi ya nt'utsa, di 'buhwih_u mahyegi hár ts'ut'wi ar tsi Hmu Hesukristo, ne di tseth_u nö'ö bi epkagih_u. Dá tsokawa har xeni hai o har dehe ár thuhu Mpatmo, ngetho di mömba ár mhö Jö, ne di damajöni togo ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁰ Ha n'ár pa ar tsi Hmu, da nthex'be ár Hñö Jö, ne da o mote ma xutha n'a togo mi ñö nts'edi, ngu ár ñheti n'ar k'axt'athuxi.

¹¹ Ne mi enö:

—Nuga go da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i. 'Yot'a ha n'ar he'mi gatho nö'ö gi hyandi, ne pempa nuya yoto ya nijö 'bu har hai Asia. Gehy_u yá thuhu: Ñ'efeso, Ñ'esmirna, Mpergamo, Ntiatira, Nsardi, Mfiladelfia, ne Nlaodisea.

¹² Da ñegi nga handa togo mi zokagi, ne nu nda 'bat'i da handa n'ar k'axt'abojö mfox'yo.

¹³ Ne mada nuya yoto ya mfox'yoy_u, mi nheki n'ár 'bai n'ar ñ'ohö ndi hñöxa Nö'ö Togo ba e bi

Njö'i. Nunár he mi tsonga har hají ár ma, ne xki deka hár tiño n'ar k'axt'abojö ngut'i.

¹⁴ Ár ñö ne yá xtö xa mar nt'axi, ngu ar xi'yo ne ar t'axtse. Nuyá da mi ñhehwi ya faspi.

¹⁵ Nuyá wa mi ñhehwi ár nt'axi n'ar xiujö nú'mu o har hwifi xa zo. Nu ár mhö mi ñhehwi ár ñheti n'ar döta nzothe.

¹⁶ Mi hö hár ñ'ei yoto ya tso. Hár ne mi ponga n'ar ndojwai xa mi hente gatho yoho yá ñöni. Nunár hminu xa mi yot'i ngu ar hyadi xa pe'sa ar ts'edi madempa.

¹⁷ Nda handi, da hwanga ha yá wa, to da 'ñenö xta tu. Nö'ö bi hñuxka ár ñ'ei, ne bi 'ñengagi:

—Yo gi ntsu. Nuga go di du'mi ne di jö'sa xoge.

¹⁸ Di te mödi da tu, ha nupya di 'bui, hiñham'u da göxa ma te. Dá njap'u. Di hömpa yá nsoki ar ndöte ne ar 'bexui.

¹⁹ Hñuxa har he'mi gatho nö'ö xka hyandi, nuya thopya ne nuya ma da tho m'efa.

²⁰ Ma ga xi'a tema di bonga nuya yoto ya tso xka hyanda ha ma ñ'ei, ne nuya yoto ya k'axt'abojö mfox'yo: nuya yoto ya tso, gehyu nuya yoto ya enxe 'bu ha nuya yoto ya nijö. Ha nuya yoto ya mfox'yo xka hyandi, gehyu nuya yoto ya nijö.

2

Ya mhö m'empa nuya yoto ya nijö: Ar mhö m'empa ar nijö Ñ'efeso

¹ Yot'wa nunar enxe 'buhnu har nijö Ñ'efeso, ne 'ñembabi: Njanu xi'ahu nö'ö togo hö yoto ya tso hár ñ'ei, ne 'yo mameda ya k'axt'abojö mfox'yo:

² Nuga xta pöt'a ri 'befihu, ne xta pödi hanja xka umba ri muihu xka pe'su ar ts'eti. Hinxka ñet'a ri xuthahu nu'u togo ot'a ya ts'oki. Xka hñö'sfu majöni nu'u togo eñ'u yá mpote Jö, ne xka pöthu yá nemhñö.

³ Xa xka tsethu ya thogi. Hinxka wenthu xi za'ahu xka mpehu, ngetho xka datkagihu majöni ma thuhu.

⁴ Hönse hindi hop'ahu hingi mökagihu ngu ngi möju har ndui.

⁵ Beñhu hangu ngi mökagihu. Ntso'mhu ne penju gi 'yothu nuya 'befi ngi othu har ndui. Ngetho nu'mu hingi ntso'mhu, ma ga ehe ne ga hök'a ri mfox'yohu habu 'bui.

⁶ Mödi gi utsabihuhmö yá ts'o'befi nu'u togo tenga ar Nikola. Nuyá ts'o'befiyu di utsaga n'ehe.

⁷ Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa nö'ö te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö. Nu'u togo da ntöte, ma ga umba ar seki da dukwa te unga ar 'baiza unga ar te, 'ba mateda ár nzatho hwöhi Jö.

Ar mhö m'empa ar nijö Ñ'esmirna

⁸ Yot'wa nunar enxe 'buhnü har nijö Ñ'esmirna, ne ñembabi: Nö'ö togo du'mi ne jö'sa xoge, gehnu togo bi du ne bi mengi bi nte man'agi, eñ'ahu njawa:

⁹ Nuga xta pöt'a ri 'befihu, ne nuya nt'utsa gi thohu, ne ri ñhoyahu. Mödi gi pe'su nzeze ri m'ets'ihu nuya hingi nhekiwa. Di pödi hangu ñömañ'u'ihu nuya enö ya xodyo emp'ö, gehyu n'ar mhunts'i ár meti ar ts'ondöhi.

¹⁰ Yo gi tsuhu gatho nö'ö ma gi thohu. Pöhu nunar ts'ondöhi ma da 'ñe'ahu 'ra har fadi, ne

njap'u da ts'at'ahu. 'Ret'a mpa ma gi thohu ya thogi. Zeta ri jamfihu 'bu_htho gi tuhu, ha nuga ma ga 'ra'ahu ar te hiñham'u da göts'i ngu ri nthöhöhu.

¹¹ Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö. Nö'ö togo da ntöte, hinte ma da japa ar ñoho ndöte.

Ar mhö m'empa ar nijö Mpergamo

¹² 'Yot'wa nunar enxe 'bu_hnu har nijö Mpergamo, ne 'ñembabi: Nö'ö togo hö ar ndojwai xa hente gatho yoho yá ñöni, eñ'ahu njawa:

¹³ Nuga xta pöt'a ri 'befihu, ne di pödi habu gi 'bu_h, ka 'bu_p'u ngu ár ndö ar ts'ondöhi. Mödi njap'u, nu'ahu xka dah_u majöni ne hinxka kongagihu. Hinga 'yothu nuya pa'u ga hyanthu bi thoka ma hoga 'bego ar Antipas, ngi 'bu_hwihunu habu 'bu ar ts'ondöhi.

¹⁴ Hönse hindi hop'ahu 'ra gi temfu yá nt'uti ar Balam mi uta ar Balak. Mi tsixa ya me Israel nda zipa yá ñhuni ya tsita emp'ö, ne togatho nda m'engwi, ne njap'u nda dahmö'u.

¹⁵ Ne gi 'ñehup'u 'ra togo temba yá nt'uti nu'u tenga ar Nikola. Nuya nt'utiyu di utsaga.

¹⁶ Jange di xi'ahu gi 'yothwu ár ntso'mi. Ngetho nu'mu hin'ö, ma ga ehe ga ntum'e'u ga hö ar ndojwai ponga ha ma ne.

¹⁷ Nu'u togo tu ár gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö. Nu'u togo da ntöte, ma ga umba da zi ar thuhme ba kö mhets'i xi t'ögi. Ne ga umba n'ar tsi t'axdo habu huxa n'ar 'ra'yo thuhu, ne hinto man'a di pödi, hönse nö'ö togo di hö.

Ar mhö m'empa ar nijö Ntiatira

18 'Yot'wa nunar enxe 'buhnu har nijö Ntiatira, ne 'ñembabi: Ár T'u Jö togo pe'sa yá da ñehwi ya faspi, ne yá wa ngu ár nt'axi n'ar xiujö o har hwifi, embabi:

19 Nuga di pöt'a gatho ri 'befihu, ri mhötehu, ri ñ'emuihu, ri ts'etihu, ne hanja gi pepkagihupya, töta ngu ngi pepkagihu maham'u.

20 Hõse hindi hop'ahu gi 'ñehup'u nunar 'behñö ár thuhu ar Hesabel. Ense'ö n'ár m'ehni Jö, ne uta nuya ma 'bego togatho da m'engwi, ne da zi ya ñhuni xi m'o'spa ya tsita emp'u.

21 Nunar 'behñönu xta umba 'ra ya tsi pa, ha hinxi 'yot'wa ár ntso'mi 'bengwi ya ndo.

22 Pöhu nunar 'behñönu ma ga kaxa nt'oxi, ne ma da tho ya thogi nu'u togo 'bengwi, nu'mu hinda 'yot'wa yá ntso'mi n'ehe.

23 Ma ga hopa gatho yá bötsi, ne njap'u gatho ya nijö ma da bödi, nuga di hëtwa yá mfeni ne yá mu ya jö'i, ne di umba ár mfei ngu di 'ñepa n'a ngu n'a.

24 Ha gatho nu ma'ra gi 'buhu har nijö Ntiatira, hinxka tembabihi yá nt'umbi, ne hinxka pöhu nö'ö eñ'u xi ñhemi da fõtwa ar ts'ondöhi, di xi'ahu, hinga 'ra'ahu man'ar 'befi.

25 Hõse di a'ahu, yo ma gi hyehu nö'ö xka pöhu. Ndo'mthohu ga pengi.

26 Nu'u togo da ntöte ne di pepkatho har ngöts'i, ma ga umba ar ts'edi da me'sa ár nsu hagatho ya hai.

27 Ne ma da hyuxtya t'obojö, ne ma da hwata nuya hnini ngu n'ar ts'oi bohäi. Ma ga umba ar ts'edi ngu xta höni xi 'raka ma Dada.

28 Ne ga umba ar njötso.

²⁹ Nu'u togo tu ár gu, dá 'yo_xa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

3

Ar mhö m'empa ar nijö Nsardi

¹ 'Yot'wa nunar enxe 'buhnu har nijö Nsardi, ne 'ñembabi: Nö'ö togo tsixa nuya yoto ya hñö pepa Jö, ne hö yoto ya tso, enö njawa: Di pöt'a gatho ri 'befihu. Thus'ahu gi tehu, ha nuga di xi'ahu xka tuhu.

² Zot'a ri dahü ne suhü nö'ö tema gi pe'su 'butho da göts'i. Ngetho xta timp'ahu, nuya ri 'befihu hints'u xiñho hár nthandi Jö.

³ Jange beñhu tema xka hñöñhu, tema xka 'yohü, ne gi kwathü xiñho, ne 'yothwu ár ntso'mi. Ngetho nu'mu hingi ndo'mhu, xki thañhu ga tsoho ngu n'ar bë hingi to'mhu ham'u.

⁴ Ha gi 'ñep'u 'ranu Nsardi togo hinxi jaxt'a yá t'axhe. Ma ga ñ'o'bega'u di he ya t'axhe, ngetho njap'u di 'ñepabi'u.

⁵ Nu'u togo da ntöte, ma da theta ya t'axhe, hinda thökwa yá thuhu har he'mi nonga ar te, ne ma ga mömba yá thuhu hár nthandi ma Dada ne yá enxe.

⁶ Nu'u togo tu yá gu, dá 'yo_xa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

Ar mhö m'empa ar nijö Mfladelfia

⁷ 'Yot'wa nunar enxe 'buhnu har nijö Mfladelfia, ne 'ñembabi: Njanu xi'ahu nö'ö togo xint'axi, gehnu majöni, ne hömpa yá nsoki ar ndö Dabi. Nu'mu kot'ö hinto tsä da xoki, ha nu'mu xok'ö hinto tsä da got'i.

⁸ Nuga di pöt'a ri 'befihu. Mödi tx'uda ri ts'edihu, hinxka komju ma thuhu, ne xka 'yotju ma mhö. Jange nuga xta xok'ahu n'ar goxthi hinto tsa da got'i.

⁹ 'Yohu. Nuya xi mhunts'i, yá meti ar ts'ondöhi, ne kate eñ'u ya xodyo, ma ga japi da ndandihmö ha ri wahu. Njap'u da bö'u di mö'ahu.

¹⁰ Ngetho xka tsethu xka sukagihu ma mhö, nuga n'ehe ma ga su'ahu xta 'ñep'u ya ts'othogi da zu gatho nu'u 'bu hár nxidi ar ximhai, njap'u da ts'ata gatho ya meximhai.

¹¹ Pöhu, 'bap'utho ar pa ma ga ehe. Kwathu xiñho nö'ö gi pe'su, ne hinto da hñömp'a ri nthöhöhu.

¹² Nu'u togo da ntöte, ma ga huts'i da do'spa ár nijö Jö, hiñham'u ma da njuknu. Ne ma ga ot'wabinu ár thuhu Jö ne ár thuhu ár hnini'ö, gehnu ar 'ra'yo Herusalen di gö mhets'i habu bi 'bu Jö, ne ga ot'wabinu ma thuhu n'ehe.

¹³ Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

Ar mhö m'empa ar nijö Nlaodisea

¹⁴ 'Yot'wa nunar enxé 'buhnu har nijö Nlaodisea, ne 'ñembabi: Nö'ö togo ar Njap'u, damajöni xiñho, ne ja ba ponu ar mfeni nda hyoka Jö gatho nö'ö bi hyoki, eñ'ahu njawa:

¹⁵ Nuga di pöt'a ri 'befihu xi ndupatho. Xiñhohmö nu'mu dá ntsetho wa dá mpa.

¹⁶ Ngetho gar ndupathohu, hingar ntse ne hingar mpa, ngu ar dehe ma ga juka ha ma ne, ga tsok'ahu.

¹⁷ Nu'ahū gi ensehū: Hinte di k'athe, xa di pe'se ya ñho. Ha hingi pōhū gar hwēkate'ihū, gar hyoy-ahū, hinte gi pe'su, gar godahū, hinte gi kōhū n'ar xeni ar dutu.

¹⁸ Jange di xi'ahū gi tamgagihū ar k'axt'abojö nö'ö xi tho har tsibi, ne hinte gi k'athū. Ne gi tañhū ya t'axdutu, hingi 'be ri tsahū xta thant'ahū hinte gi kōhū n'a xeni. Ne xithū ar 'ñethi ri dahū, da xogi ne gi hyanthū.

¹⁹ Nuga di tsui ne di fei gatho nu'u togo di mödi, jange 'yothwū ár ntso'mi, ne umba ri muihū gi pepkagihū.

²⁰ Pōhū 'mu, nuga di 'ba har goxthi di mafi. Nö'ö togo da 'yotka ma mhö, ne da xoka ar goxthi da thogagi hár ngu, ga kut'i ga ñum'e.

²¹ Nu'u togo da ntöte, ma ga ets'i ga hux'be ngu ar ndö, ngu xta ntötega, ne xta hux'be ma Dada hár thuxandö.

²² Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa te mönga ár Hñö Jö xipa ya nijö.

4

Ar ndöngajö bi ja mañö mhets'i

¹ Da jwadi da handa gathoyu, m'efa da handa n'ar goxthi mi xo mhets'i. Ne da pengi da otwa ár mhö nö'ö togo bi zokagi m'et'o, mi ñhehwi ár ñheti n'ar k'axt'athuxi, ne bi 'ñengagi:

—Poxa injawa, ne ga ut'a'i tema da tho m'efa xta wa nuya xka hyandi.

² M'efa ár Hñö Jö bi hyexkagi ne bi utkagi n'ar thuxandö mi 'buhnu mhets'i, ne mi huxhnu n'a.

³ Nö'ö togo mi huxnu har thuxandö, mi hyats'i ñhehwi n'ar hoga hyasdo ne n'ar hoga thents'ado.

Ne hár nthet'i mi kot'atho n'ar 'bejni mi hwexka ngu n'ar hoga k'angdo.

4 Hár nthet'i ar thuxandö mi 'bu ma n'atemagoho ya thuxandö. Ne ka mi huxhnu n'atemagoho ya tsi dönzia, mi hö ya t'axhe, ne mi hu'sa ya fuindö ma ya k'axt'abojö.

5 Har thuxandö mi 'bu madetho mi ponga ya hwei, ya ñuni ne ya ñheti. Ne mi ñhandwi n'ehe yoto ya ñot'i mi zo, gehyu nuya yoto ya hñö pepa Jö.

6 Mi ñhandwi nunar thuxandö n'ehe n'ar ñhontho ngu ar doxito. Ne mi 'bahnu get'u hár nthet'i ar thuxandö goho ya zu'we pe'sa yá te, xa mi ñuxa ya da habu mi nheki ne mote.

7 Nor m'et'o zu'we mi ñhehwi n'ar 'muhu, ár ñoho mi ñhehwi n'ar boi, ár hñu mi pe'sa ár hmi ngu n'ar jö'i, ár goho mi ñhehwi n'ar nxuni nsani.

8 Nuya goho ya zu'weyu mi pe'sa yá te, mi tu 'rato yá hwa n'a ngu n'a, ne ha yá hwa xa mi ñuxa ya da mañö ne mbo. Nuyü parxui hingi tsaya eñ'u: Xint'axi, xint'axi, xint'axi, hinter ñhembibi da 'yot'a ma tsi Hmuhu, nö'ö togo mi 'bui, 'bupya, ne hiñham'u da göxa ár te.

9 Nuya goho ya zu'weyu mi pe'sa yá te, mi e'spa ár nsu, mi nsundabi ne mi umba njamödi nö'ö togo huxa har thuxandö, hiñham'u da göxa ár m'ui.

10 Nú'mu mi ot'a njap'uyu, nuya n'atemagoho ya tsi dönzia mi ndandihmö hár wa nö'ö togo huxa har thuxandö, ne mi nsundabi nö'ö togo hiñham'u da göxa ár te. Ne mi pokwa yá fuindö ñhant'u har thuxandö, ne mi eñ'u:

11 Ma tsi Hmu'ihe, di 'ñep'a'i da nsunda'i, da t'es'a ri nsu, ne da föt'a ri ts'edi. Ngetho go ga hyoka gatho nö'ö te ja,

ne ngu ga nege, njap'u xi nja.

5

Ar m'axa he'mi ne ár T'u Jö ngu ar tsi Ntxöndöni

¹ Nep'u da handa nö'ö togo mi huxa har thuxandö, mi hö hár ñ'ei n'ar m'axa he'mi xki t'ot'a nthi ne mbo, ne xki 'bata yoto ya m'at'i, hinge to gatho nda tsä nda 'yots'e.

² Ne da handa n'ar enxë xa mi pe'sa ár ts'edi, ne xa mi mafi nts'edi mi enö:

—Hage 'bü n'a togo di 'ñepi da 'yo'sa ya m'at'i ne da tunga ar he'mi.

³ Ne hinto mi 'buhnu mhets'i, har ximhai, ne mbor hai togo nda xot'a ar he'mi, himi tsä nda hyanthmö.

⁴ Nuga xa ndi zoni, ngetho hinto bi thini togo ndi 'ñepi nda xot'a ar he'mi, nda nehe, himi tsä nda hyanthmö.

⁵ N'a nuya tsi dönzia bi 'ñengagi:

—Yo gi zoni. Nö'ö togo ar Ndö t'embabi ar 'Muhu, xpa ponga ha yá mäni ar Huda ne ár 'beto ar ndö Dabi, nunu go xi ntöte. Jange di 'ñepabi da 'yo'sa nuya yoto ya m'at'i, ne da xot'a ar he'mi.

⁶ Nep'u da handa n'ar tsi Ntxöndöni mi nhekitho xki tho, mi 'ba madetho ar thuxandö, ne mameda nuya goho ya zu'we mi te, ne mameda ya tsi dönzia. Nunar tsi Ndöninu mi pe'sa yoto yá ndöni, ne yoto yá da. Ne nuya dayu, gehyu nuya yoto ya hñö pepa Jö, xi mehna da ma xoge ár nxidi ar ximhai.

⁷ Nu'mú, ba ehnu, ne bi hñönga ar he'mi mi hö hár ñ'ei nö'ö togo mi huxa har thuxandö.

⁸ Nuya goho ya zu'we mi te, ne nuya n'at_umagoho ya tsi dönzia, bi ndandihmō hár wa ar tsi Ndöni togo xki wadi xki hñōnga ar he'mi. Gathoyu mi hö ya 'bida, ne ya nt'eni k'axt'abojö mi ñuxa ya githni, gehyu yá nsadi ya gamfi.

⁹ Ne mi tu'u n'ar 'ra'yo thuhu, mi embabi'u ar tsi Ntxö_uandöni:

Nu'ge go di 'ñep'a'i gi hñōnga ar 'baxa he'mi ne gi 'yo'spa yá m'at'i tu,
ngetho bi nhöp'a ri ji bi tho'a'i, ne ga tsingagihe yá metigihepya Jö.

Ga jugagihe hagatho ya m'ui, ya hñö, ya hnini, ne hagatho ya hai 'bu hár nxidi ar ximhai.

¹⁰ Ne xka 'ñexkagihe ga pefe Jö, dar ndöhe ne dar möjöhe,
ne ga ndöhe har ximhai.

¹¹ Nep'u da o 'ra ya mhö, ne nda handi mi ra nzeye ya enxe, mi 'bu hár nthet'i ar thuxandö, ne nuya goho ya zu'we mi te, ne nuya tsi dönzia. Nuya enxeyu hinto mi tsá nda mede, ngetho ma ya nthebenthebe ár nzeye.

¹² Ne xa mi mafi mi eñ'u:

Ar tsi Ntxö_uandöni bi tho,
di 'ñepabi da hñōnga ar nsu ngu ar ndö, ya ñho,
ar hoga mfödi, ar ts'edi,
da t'e'spa ár nsu, da t'umba ar nsunda ne ar nsadi.

¹³ Ne gatho nu ma'ra xi hyoka Jö bi ñö n'ehe, nu'u bi 'bu mhets'i, nu'u 'bu har ximhai, nu'u 'bu mbor hai, nu'u 'bu har dehe ne nu'u ya zu'we kunu. Da ode bi 'ñeñ'u:

Dá nsata Jö togo huxa har thuxandö,
ne dá nsata ar tsi Ntxö_uandöni.

Dá t'e'spa ár nsu, dá t'umba ar nsunda.

Dá mhö pe'sa ar ts'edi hiñham'u da göts'i.

¹⁴ Ne nuya goho ya zu'we mi te, mi thödi mi eñ'u:

—Dá njap'u.

Ne nuya n'atemagoho ya tsi dönzia mi ndandihmö, ne xa mi nts'a'mi mi tsonga yá hmi har hai, mi nsunda nö'ö togo hiñham'u da göxa ár m'ui.

6

Nu'u yoto ya m'at'i

¹ Nep'u nu ar tsi Ntxönandöni bi 'yo'sa n'a nuya m'at'iyu. Ne da o n'a nuya goho ya zu'we mi te, bi ñö nts'edi ngu n'ar ñuni, ne bi 'ñengagi:

—Ba e gi hyandi.

² Nda handi mi 'bahnu n'ar toge mi nto n'ar t'axfani, ne mi hö hár 'ye n'ar ent'o nda ntuhni. Ne bi t'umba n'ar fuindö, ne habu gatho mi thogi mi töte.

³ Nu mi 'yo'sa ár ñoho ar m'at'i ar tsi Ntxönandöni, da ode bi 'ñengagi ár ñoho nuya zu'we te:

—Ba e gi hyandi.

⁴ Da handi bi bongga man'ar toge mi nto n'ar fani mar nthents'i. Ne nu togo mi ntoge, bi t'umba n'ar ndojwai ne ar seki nda hñöka ar hogam'ui har ximhai, ne nda japa ya jö'i nda ñho n'a ngu n'a ha ya tuhni.

⁵ Nu mi 'yo'sa ár hñu ar m'at'i, ár hñu nuya zu'we te bi 'ñengagi:

—Ba e gi hyandi.

Ne da handa n'ar toge mi nto n'ar 'bofani, ne mi hö n'ar ts'uti hár 'ye.

⁶ Ne da o n'ar mhö bi bongga mateda nuya goho ya zu'we mi te, ne mi enö:

—N'a pa ar nthöhö, honse tsa da thanga n'a hwada ar t'ei ne hñu hwada ar sebada, ha yo gi ts'oju ar nziki ne ar ixkat'afi.

⁷ Nu mi 'yo'sa ár goho m'at'i, da ode bi ñö ár goho zu'we te, ne bi 'ñengagi:

—Ba e gi hyandi.

⁸ Da handi mi 'bahnu n'ar k'axt'afani, ne nu ar toge már thuhu ar Ndöte, ne mi ntengwi ar 'Bexui. Bi t'umbabiyu ar seki nda hyo n'ar goho xeni ya jö'i 'bu xoge ár nxidi ar ximhai, ha ya tuhni, har thuhu, ha ya texte hñeni, ne da hyo ya zate zu'we 'bu har ximhai.

⁹ Nu mi 'yo'sa ár kut'a m'at'i ar tsi Ntxönandöni, da handa hár wa ar m'oxm'oñho, mi 'bahnu yá pa nu'u ya gamfi xki tho ngetho mi mömba ár mhö Jö, ne mi damajöni mi ñ'emüibi'ö.

¹⁰ Ne xa mi mafi nts'edi mi eñ'u:

—Tsi Hmu, xint'axi'i ne majöni. Ham'u da zohmö ar pa gi 'yotje ar ts'ut'wi, ne gi jot'wa ma jihe nu'u 'bukwa har ximhai.

¹¹ Ne n'a ngu n'a bi t'umba ya t'axhe. Ne bi nsipabi nda ntsaya ma'ra ya tsi pa, nda do'mi nda zo gatho yá mi'begowi ne ma'ra yá kuwi ma nda tho'u n'ehe ngu xki thoyu.

¹² Nu nda handi bi 'yo'sa ár 'rato m'at'i, bi nja n'a ra döta nhwöni. Ar hyadi bi boki ngu n'ar 'bohe dumui, ne ar zönö bi thenga xoge ngu ar ji.

¹³ Da handi ba ho ya tso mhets'i bi zo har hai, ngu n'ar 'bai'iuxi ho nuya te tu nú'mu 'yo ar 'yomndöhi.

¹⁴ Ne ar mhets'i bi m'etho ngu n'ar he'mi bi 'bats'i. Ha nuya t'ohö ne ya xeni hai, gatho bi mponi habu mi 'bu'u.

¹⁵ Ha nuya ndö, ne nuya döta, nuya pe'sa ya ñho, nuya ndöndogu, nuya pe'sa yá ts'edi, ya 'bego ne nu'u hingya 'bego, gathoyu bi ñ'onga ha ya oki ne ha ya ndodo ja ha ya t'oho.

¹⁶ Ne mi emba ya t'oho ne ya ndodo:

—Yothu ne tsebgagihe, hindi nehe da hyangagihe nö'ö togo huxa har thuxandö. Kobgagihe hinda zuje ár kwe ar tsi Ndöni.

¹⁷ Ngetho xi zo ar pa da nheki ár kwe Jö, togo tsa da zeti.

7

Nu'u n'anthebe ne yon'ate ne goho ya 'ret'anthebe xki thu'spa ngu ar nthixt'i

¹ M'efa da handa goho ya enxe mi 'ba ha yá ñöni ar ximhai. Mi taka nuya goho ya ndöhi hinge nda ñ'o har hai, har dehe, ne hinge nda huönga ár xi n'ar za.

² Da handa man'ar enxe ba e mahyats'i mi hömpa n'a ngu ar bojö nthixt'i ár meti Jö togo te. Ne bi mat'a nts'edi nuya ma goho ya enxe xki t'umba ar seki nda ts'oka ar hai ne ar dehe.

³ Ne bi ñembabi:

—Yo gi ts'ojuhmö ar hai, ar dehe, ya za. M'et'o ma ga jawu ga tuthwu nö'ö ngu ar nthixt'i ha yá dö nuyá 'bego ma tsi Hmuhu.

⁴ Ne da ode bi nhonga hangu ár nzeye nu'u xki thu'spabi ngu ar nthixt'i: mi tsu n'anthebe ne yon'atemagoho ya 'ret'anthebe, ha gatho nuya m'ui xki ñe ha yá bötsi ar Israel.

⁵ Nu'u xki ñe ha yá 'beto ar Huda, mi tsu 'ret'amayoho ya 'ret'anthebe xki thu'spabi ngu ar nthixt'i, ha yá 'beto ar Rube 'ret'amayoho

ya 'reṭ'anthebe nu'ṽ xki thu'spabi n'ehe, ha yá 'beṭo ar Gad 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe nu'ṽ xki thu'spabi n'ehe.

⁶ Ha yá 'beṭo ar Aser 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe xki thu'spabi, ha yá 'beṭo ar Neftali 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe, ha yá 'beṭo ar Manases 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe nu'ṽ xki thu'spabi ngu ar nthixt'i n'ehe.

⁷ Ha yá 'beṭo ar Simeon 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe xki thu'spabi, ha yá 'beṭo ar Lebi 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe, ha yá 'beṭo ar Isakar 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe xki thu'spabi n'ehe.

⁸ Ha yá 'beṭo ar Sabulon 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe xki thu'spabi, ha yá 'beṭo ar Huse 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe, ha yá 'beṭo ar Benjamin 'reṭ'amayoho ya 'reṭ'anthebe nu'ṽ xki thu'spabi ngu ar nthixt'i n'ehe.

Ar Xuwa bi hyanda nzeṽe ya jö'i mi he ya t'axdutu

⁹ M'efa da handa nzeṽe ya jö'i, xa mi töta ar nzeṽe hinto mi tsā nda mede, xki 'ñe ha gatho ya haṽ, ya m'ui, ya hnini, ne gatho ya hñö. Mi 'ba'ṽ mi ñhandwi ar thuxandö ne ar tsi Ndöni, mi he'ṽ ya t'axdutu, ne mi hö ya denti'ṽ.

¹⁰ Ne mi mafi nts'edi mi eñ'ṽ:
Jö ma Dadahṽ togo huxa har thuxandö,
ne nö'ö ñheḥwi ar tsi Ndöni,
hönseyṽ go unga ar mpohö.

¹¹ Ne da handa mi 'bahnu gatho ya enxe xa xki got'atho ar thuxandö, ya goho zu'we mi te, ne nuya tsi dönzia. Nuya enxeyṽ bi ndandihmö hár

wa ar thuxandö, ne xa mi ts'a'ma yá hmi 'butho
nda zonga har hai, ne bi ndönga Jö.

¹² Mi eñ'u:

Dá njap'u. Dá mhat'wa ár thuhu Jö ma Dadahu, ne
dá nsunda, ngetho gehnu ár mēti ar mfödi.

Dá t'umba njamödi ne dá t'e'spa ár nsu, ngetho
gehnü ar ndö ja ár ts'edi.

Hiñham'u da tsaya da nhu njap'u Jö. Dá njap'u.

¹³ N'a mbi 'yangatho n'a nuya tsi dönzia, ne bi
'ñengagi:

—Xi nuya 'bahnu hö ya t'axhe, togoyu ne ha xpa
ehyu.

¹⁴ Nuga da thöti ne da embabi:

—Tsi ndada, go gi pöke togoyu.

Ne nö'ö bi 'ñengagi:

—Nuya jö'iyu gehyu xpa k'onga har döta thogi,
ne xi xuka yá dutu, ne xa xi t'axki hár ji ar tsi Ndöni.

¹⁵ Jange 'ba ñhandwi ár thuxandö Jö, ne pepabi
parxui hár nijö. Ne nu togo hu har thuxandö da
hopi da m'uhwi.

¹⁶ Nünü mhets'i hinda ma da me'sa ar thuhu
ne hinda ntuthe. Ar hyadi hinda ma da tsöt'i, ne
hinda zit'a ar pa.

¹⁷ Ngetho nö'ö ngu ar tsi Ntxönandöni 'bu
madedá ar thuxandö, gesë'ö ma da su, ne da
'yet'a ha ya pothe po ya dehe unga ar te. Ne Jö ma
da hñu'mba yá müi, ne da dukwa yá gida.

8

Ár yoto m'at'i

1 Núm'u mi 'yo'sa ár yoto m'at'i nunar tsi Ntxönandöni, xa bi metho, ne ngu made xenimpa hinte bi t'ohnu mhets'i.

2 Nep'u da handa yoto ya enxe mi 'ba hár nthandi Jö, ne bi t'umba n'ar k'axt'athuxi n'a ngu n'a.

3 Ne da handi bi zohnu man'ar enxe, bi m'a bi ñhandwi habu m'oxant'uts'i, ne mi hö n'ar k'axt'abojö nt'uts'i. Bi t'umba nzeze ar githni nda thö'spa ya mhat'ajö xi 'yot'a ya gamfi, ne da datwa Jö har m'oxant'uts'i xi thoka ar k'axt'abojö, mi 'buhnu mi ñhandwa ar thuxandö.

4 Hár 'ye ar enxe bi boxa ár 'bifi ar nt'uts'i mi nthöskwi yá mhat'ajö ya gamfi, ne bi zonga habu mi huxa Jö.

5 Nunar enxenu bi gu ar nt'uts'i, bi ñu'sa ya despi har tsibi zo har m'oxm'oñho, ne bi pönsa har ximhai. Mi 'yot'a njap'u, bi nja ya ñuni, ya ñheti, ya hwei, ne bi nhwönga ar ximhai.

Ya k'axt'athuxi

6 Nuya yoto ya enxe mi hö ya k'axt'athuxi bi ñhoki nda hyuxt'i.

7 Nunar 'bet'o enxe bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi hyo har ximhai ya ndo ne ya tsibi mi nthöskwi ar ji. Bi zöt'a ar hñu xeni gatho ya 'baiza ja har ximhai, ne bi the bi nzo xoge ar k'angdoni.

8 Ar ñoho enxe bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi zo har ñhontho ngu n'ar döta t'ohö mi zo, ne n'a hñu xeni ar dehe bi nji.

9 Bi du n'a hñu xeni gatho ya zu'we ku har dehe, ne n'a hñu xeni gatho ya motsa 'yo har dehe bi nhwati.

¹⁰ Ar hñu enxe bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne ba ta mhets'i n'a ra döta tso mi zo ngu n'ar tunza. Bi zo ha n'a hñu xeni ya döthe ne ha ya pothe.

¹¹ Nunar tsonu már thuhu ar Judoni. N'ar hñu xeni ya dehe bi jugi, ne nzeze ya jö'i bi du, ngetho nuya deheyu bi jugi.

¹² Ar goho enxe bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi ts'okwa n'a hñu xeni ar hyadi, ar zönö ne ya tso, ne bi k'at'a n'ar hñu xeni ar hyats'i 'bu pa ne 'bu xui.

¹³ Da o n'ar mhö ne da handa n'ar nxuni mi nsanga mada mhets'i, ne mi enga nts'edi:

—Hwëkate, hwëkate nu'u 'bu har ximhai, ngetho 'butho da thuxt'a nu má hñu ya k'axt'athuxi.

9

¹ Ar kut'a enxe bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne da handa n'ar tso bi da har hai, ne bi t'umba ár nsoki ar nzonganzafi.

² Nu mi xoka ar nzonganzafi xa ba poxa ar 'bifi ngu n'ar t'u, ne nunar 'bifinu bi japi bi boka ar hyadi ne ar ndöhi.

³ Har 'bifi ba poxkwi ya k'oto, bi nxanga xoge har ximhai, ne bi t'umba ar ts'edi nda ntsate ngu ya penzu.

⁴ Bi nsipabi hinte nda japa ya k'angdoni ne gatho nö'ö xi nk'angi, hinte nda japa ya za. Hönse nda za nuya jö'i hinte mi tu nö'ö ngu ar nthixt'i ár meti Jö ha yá dë.

⁵ Ne bi nsipabi hinge nda hyo, hönse nda japi nda tho ya ugi kut'a nzönö. Nu ár ñ'u yá ne nuya k'otoyu, jangu ár ñ'u ár mpuhni n'ar penzu.

⁶ Nuya pa'u ya jö'i di hongä hanja da du, ne hinda tsa. Xa di nemhö da du, ha nunar ndöte ma da ñ'öni.

⁷ Nuya k'otoyu mi ñhehwi 'ra ya fani xi ñhoki da ntuhni. Mi hu'sa 'ra ngu ya ntsant'i k'axt'abojö. Nuyá hmi mi ñhehwi ngu ár hmi n'ar jö'i.

⁸ Nuyá xtö mi ñhehwi yá xtö n'ar 'behñö, ha nuyá ts'i mi ñhehwi ya ts'i n'ar 'muhu.

⁹ Mi köxa ha yá ndo'yo ngu n'ar nthaki bojö. Nu ár mbuni yá hwa mi ñhehwi ár ngani ya bojö jut'a ya fani nixt'i di ma har tuhni.

¹⁰ Mi tu yá zu ne yá m'ite ngu ya penzu. Nuyá m'ite mi tu ha yá zu, mi pe'sa ar ts'edi nda japa ya jö'i nda tho ya ugi kut'a nzönö.

¹¹ Nu ár ndö'u, gehnu ar enxe 'bu har nzongan-zafi. Nu ár thuhu har hñö ebreo Abadon, ha nu har hñö griego ár thuhu ar Apolion (pontho da 'ñenö, ar jö'ste).

¹² Nunar m'et'o döta thogi xi wahnü, ne xi 'ñep'utho ma yoho.

¹³ Nu mi hyuxt'a ár k'axt'athuxi ar 'rato enxe, da o n'ar mhö mi ponga mateda nu'u goho ya ndöni mi huxa ha yá ñöni ar m'oxant'uts'i xi thoka ar k'axt'abojö, 'buhnu ñhandwi Jö.

¹⁴ Nunar mhönü bi 'ñemba ar 'rato enxe:

—Xot'a nuya goho ya enxe thöt'a har döthe Eufate.

¹⁵ Ne bi nsot'a nuya goho ya enxe xki t'ent'i tema xenimpa, tema pa, tema zönö, tema jeye xki thu'spabi nda hyo n'ár hñu xeni gatho ya jö'i 'bu har ximhai.

¹⁶ Da ode hangu ya ndogu mi ntö ya fani, mi yonthebe ya 'ret'anthebe ya 'ret'anthebe.

17 Ne da handa ngu n'ar t'i nuya fani ne yá toge. Nuya toge mi hö ya nthaka tiñö mar theni, mar nk'angi ne mar nk'axt'i. Ha nuyá ñö ya fani mi ñhehwi ár ñö n'ar 'muhu. Ha yá ne mi ponga ar tsibi, ar 'bifi, ne ar k'axt'ado mi zo.

18 Nuya döta thogiyu, ar tsibi, ar 'bifi, ne ar k'axt'ado zo mi ponga ha yá ne ya fani, bi the ár hñu xeni ya jö'i mi 'bu har ximhai.

19 Nuya faniyu mi pe'sa ár ts'edi ha yá ne, ne ha yá zu, ngetho yá zu mi hñehwi ya k'eñö mi tu yá ñö ne mi puhna ya jö'i.

20 Ha nu ma'ra ya jö'i bi k'ont'i, himbi du ha ya döta thogiyu. Mödi njap'u, himbi 'yot'wa yá ntso'mi. Ne himbi hyep'u mi ndönga nö'ö mi hokase'u, ne ya ts'ondöhi, ya tsita emp'ö xi thoka ar k'axt'abojö, ar t'axi, ar k'axt'i xi mpots'i, ya do, ya za. Nuyu hingi tsä da hyandi, hingi ode, ne hingi 'yo.

21 Himbi 'yot'wa yá ntso'mi ma ya hyote, ya ñete, togatho mi 'bengwi, ne himbi hyep'u yá mfë.

10

Ar enxe mi hö n'ar t'ulo he'mi

1 Nep'u da handa man'ar enxe ba kö mhets'i, xa mi pe'sa ár ts'edi. Xki go'matho n'ar gui, ne hár ñö mi kot'atho n'ar 'bejni. Ha nu ár hmi mi ñhehwi ar hyadi, nuyá wa mi ñhehwi ya faspí.

2 Mi hö hár 'ye n'ar he'mi mi xogi. Ne bi 'ñexa ár wa ñ'ei har ñhonthe, ha nu ár wa ngöhö bi 'ñexa har hai.

3 Ne bi mafi nts'edi ngu ár ngeni n'ar 'muhu. Nu mi mafi bi nheki yoto ya ñuni.

⁴ Nda otwa ár ñh_eti nuya ñ_uni, da ñh_oki nga ot'i, ha n'ar mhö ba e mhets'i bi 'ñengagi:

—Hyep'u njap'u_{tho}. Yo gi ot'a nö'ö bi mönga nuya yoto ñ_uni.

⁵ Nunar enxe mi 'ba har ñh_onthe ne har hai, bi guxa ár ñ'e_i mhets'i.

⁶ Ne bi 'ñet'a made nö'ö hiñham'u da göxa ár te, bi hyoka mhets'i ne gatho te janu, bi hyoka ar hai ne gatho te jawa, bi hyoka ar dehe ne gatho te kunu. Ne bi 'ñenga njanu:

—Tx'uda ya pa 'bedi da göxa gatho.

⁷ Nu xta hyuxt'a ár k'axt'athuxi ar yoto enxe, ma da tho gatho nö'ö hõnse Jö mi pödi tema nda 'yot'e ne ma nda nheki, gatho nö'ö xki xipa yá m'ehni.

⁸ Nunar mhö ndi 'ñe mhets'i, bi zokagi man'agi ne bi 'ñengagi:

—Di ma ba hõnga ar he'mi xogi o hár 'ye ar enxe 'ba har ñh_onthe ne har hai.

⁹ Da ma da tsu ar enxe da apa ar he'mi, ne nö'ö bi 'ñengagi:

—Hñöni ne tsa. Ha ri mu_i ma da jugi, ha nu ha ri ne ma gi tsá xi ñ'u ngu ar t'afisefi.

¹⁰ Nuga da hõmba ar he'mi hár 'ye ar enxe, ne da tsa. Mi tho ha ma ne mar ñ'u ngu ar t'afisefi, ha mi zõnga ha ma mu_i bi juga ma xefo.

¹¹ Ne nö'ö bi 'ñengagi:

—Mahyoni gi pengi gi mönga man'agi nuya tema da tho ha gatho ya hnini, ya hai, ya hñö ne ya ndö.

11

Yoho togo damajöni

¹ Bi t'aka n'ar xithi nt'eni ne bi t'engagi:

—Di ma ba emba ár nijö Jö, ar m'oxm'oñho, ne hangu 'buhnu mat'a Jö.

² Ha nunár thi ar nijö tsop'u, yo gi eni, ngetho xi ndatwa nu'u hingya xodyo, ha nuyü ma da ne'ma ar njöpa hnini hñu njeje made.

³ Ma ga pehna nu yoho ma m'ehni da hye ya he dumü, da mömga ma mhö nuya hñu njeje madeyü.

⁴ Nuya m'ehniyu gehyu ngu yo 'bai ya njömdöni, ne ngu yoho ya mfox'yo 'bahnu hár nthandi Jö togo ár ndö ar ximhai.

⁵ Nuyü pongar tsibi ha yá ne, ne njap'u ho yá ñ'uni honi te gatho da japabi. Njap'u ma da du gatho nu'u togo ne te da japabi'u.

⁶ Pe'sa ar ts'edi da got'a mhets'i, hinda 'wöi gatho ya pa di mömba ár mhö Jö. Tsa da japa da nji ar dehe, ne tsa da mehna ya döta thogi har hai gatho nö'ö da ne'u.

⁷ Nu xta wadi da damajöni'u, ma da ep'u ar ts'ozu'we, xpa pöxa har nzonganzafi da ntunkwiyu, da döhö ne da hyo.

⁸ Yá ndo'yo ma da ts'ohnu mateda ár tai ar döta hnini habü bi mpont'a ma tsi Hmuhü. Nunar hniniyu pöntho ar Sodoma ne ar Ehipto.

⁹ Ne ya jö'i xki 'ñe ha gatho ya hnini, gatho ya m'ui, gatho ya hñö, ne gatho ya hai, ma da k'öt'watho yá ndo'yo hñupa made, ngetho hinda ma da thegi togo da 'yagi.

¹⁰ Gatho ya meximhai ma da njohya xta duyü, ngetho nuya m'ehniyu xki japi xki tho ya ügi gathoyü. Jange xa ma da njohya, ne da mpehna ya nt'uni n'a ngu n'a.

¹¹ Nepu mi tho hñupa made, bi yut'a ha yá ndo'yo ar hñö unga ar te ba pehna Jö, ne bi mengi bi nangi bi m'ai. Gatho nu'u togo bi hyandi xa bi ntsu.

¹² Ne bi nheki n'ar mhö ndi 'ñe mhets'i, bi 'ñemba nu'u xki mengi xki nte:

—Ba ehü, poxu injawa.

Ne bi ts'ix'u ha n'ar gui. Ha nuyá ñ'u ni bi hyandi hanja bi ma'u.

¹³ Ne bi nja 'mu n'a ra döta nhwöni. Nunar nhwöni nu bi yot'a n'a 'ret'a xeni gatho ar hnini, ne bi du hñun'ate ne 'ret'anthebe ya jö'i. Ha nu ma'ra bi bongi, xa bi ntsu ne bi nsundabi Jö bi 'bu mhets'i.

¹⁴ Nunár ñoho ar döta thogi xi wadi. Hyanthupya ba ekwatho ár hñu.

Ár yoto ar k'axt'athuxi

¹⁵ Ar yoto enxé bi hyuxt'a ár k'axt'athuxi, ne bi nheki 'ra ya mhönu mhets'i mi eñ'u njawa:

Gatho ya ndö mi ja har ximhai,
xi hñonga ma tsi Dadahu ne ár Kristo,
ne go ma da ndö'ö gatho ya pa.

¹⁶ Ha nuya n'atemagoho ya tsi dönzia mi huxa ha yá thuxandö mi ñhandwi Jö, bi ndandihmö bi me yá hmi har hai mi nsunda Jö.

¹⁷ Mi eñ'u:

Di 'ra'ahe njamödi, tsi Hmu,
hinte ar ñhemb'i te gi 'yot'e.
Nu'ge ngi 'bui, gi 'bupya, ne ma gi 'bu gatho ya pa,
xka ñ'udi ri döta ts'edi,
ne xka du'mi gi ndö.

¹⁸ Bi mbö yá kwe gatho ya meximhai,
nupya ma da nheki ri kwe n'ehe.

Xi zo ar pa gi hñö'spa majöni nuya xi du,

ne gi hwata nu'u togo hwata ar ximhai.
 Ha nuya ri m'ehni, ya gamfi ne gatho nuya ri 'bego
 tsup'a ri thuhu,
 nuya dōta, nuya t'ulo,
 ma gi umba yá nthöhö.

¹⁹ M'efa bi xo ár nijö Jö mhets'i, ne bi nheki mi
 'buhnu mbo ar 'bezankohi. Mi yotnu ya hweĵi, mi
 nheki ya ñheti, ya ñuni, xa bi da nzeye ya ndo, ne
 bi nja n'ar nhwöni.

12

Ar 'behñö ne ar zothe

¹ M'efa bi nheki mhets'i n'ar dōta nt'udi. Da
 handa n'ar 'behñö mi he ar hyadi, mi to har zönö,
 ne mi hu'sa n'ar ntsant'i mi huxa 'ret'amayoho ya
 tso.

² Mi dathi ne xa mi mafi nts'edi mi tho ya ugi,
 ngetho ma nda m'u ár bötsi.

³ Bi nheki man'ar nt'udi mhets'i. Nupya da
 handa mi 'bahnu n'ar thenga zothe mi tu yoto yá
 ñö, 'ret'a yá ndöni, ne mi hu'sa n'ar ntsant'i n'a ngu
 n'a yá ñö.

⁴ Ne nunár mazū bi gut'a n'a hñu xeni gatho ya
 tso mhets'i, ne ba engwa har hai. Ne bi m'a bi
 ñhandwi ar 'behñö mi dathi, mi ne nda zapa ár bötsi
 nú'mu nda m'ui.

⁵ Nunar 'behñönu bi m'u ár bötsi mar ts'unt'u,
 ma da ndö xoge har ximhai di hö n'ar t'objö. Ne
 bi thömba ár bötsi da hñuxkwi Jö hár thuxandö.

⁶ Ha nunar 'behñö bi ma ba ñ'onga ha ya
 ot'at'oho habu xki hyokwabi Jö, ne nda t'ini hñu
 njeje made.

⁷ M'efa ba njanu n'ar tuhni mhets'i. Ar ndö'enxe Mige ne yá enxe mi ntunkwi ar zothe, mi fāxa yá enxe n'ehe.

⁸ Ar zothe ne yá enxe hinte bi za te bi me'u, ne himbi nthegi nda m'uhnu mhets'i.

⁹ Bi t'em'u ar zothe, getnu ar k'eñö mi 'bu mam'et'o, ne ár thuhu ar ts'ondöhi ne ar ts'oxedi, ka ya meximhai. Nunu ne yá ts'o'enxe ba t'enga injawa har ximhai.

¹⁰ N'a nda ota n'ar mhönu mhets'i mi enö:

—Nupya hö, ma da nheki ár mpoho, ár ts'edi ne ár ts'ut'wi ma tsi Dadahu. Ne xi datwa ár nsu ár Kristo da ndö, ngetho xi t'enga nö'ö togo mi hoxa ma kuhu parxui hár nthandi Jö.

¹¹ Ha nuya ku xi döhmö ar ts'ondöhi ngetho xi jamfibi ár ji ar tsi Ntxöndöni, ne xi datwa majöni ár mhö Jö, xki 'yent'a yá te nda tho'u.

¹² Jange njohyahu mhets'i ne gatho ya mengunu. Ha hwékate nu'ahu gi 'buhu har ximhai ne har dehe, ngetho ar ts'ondöhi xpa köp'u xa tsu ar kwe, ngetho pödi tx'uda ya pa pongwabi.

¹³ Nú'mu mba t'enga mhets'i ba 'behna har ximhai nunar zothenu, bi nkuhwi ar 'behñö xki m'u ár tsi ts'unt'u.

¹⁴ Ha nunar 'behñö bi t'umba nuya yoho yá hwa ar döta nxuni, nda nsani nda zop'u ar zothe. Ne nda m'u har ot'at'oho habu xi hyokwa Jö nda t'ini hñunjeye made.

¹⁵ Ha nunar zothe bi tso hár ne ra nzeje ar dehe ngu n'ar döthe, ne bi 'yemba mote ar 'behñö nda duxhmö.

¹⁶ Ha nunar hai bi maxa ar 'behñö, ngetho bi dut'a gatho ar döthe xki zo ar zothe.

¹⁷ Nunar zothe xa bi ʉtsa ar 'behñö, ne bi ma ba ntunkwi yá 'beto nu'u ʉtwabi nõ'ö xi 'bepa Jö, ne damajöni ñ'emüibi ar tsi Hmu Hesukristo.

13

Yoho ya ts'ozu'we

¹ Ndi 'ba har ñönthe, n'a nda handatho ba poxa har ñhönthe n'ar ts'ozu'we mi tu yoto yá ñö, 'ret'a yá ndöni, ne ha n'a ngu n'a yá ndöni mi hu'sa n'ar ntsant'i. Ne ha n'a ngu n'a yá ñö mi huxa n'ar thuhu mi tsanga Jö.

² Nunar zu'we da handi mi ñhehwi n'ar döta mangamixi. Nuyá wa mar nxaki yá xi ne yá xa, ngu n'ar döta zu'we ár thuhu ar oso. Nu ár ne mi ñhehwi ár ne n'ar 'muhu. Ar zothe bi umba ár ts'edi, ne bi 'ñexa hár thuxandö nda ndöwi.

³ Ne da handa n'a nuyá ñö xki ts'eni 'buþho nda du, ha bi k'ont'a ar ndöte ne bi dits'i. Gatho nuya jö'i bi hyandi, xa bi 'yoþho ne bi deni.

⁴ Bi ndöñ'u ar zothe togo xki umba ar ts'edi ar ts'ozu'we. Hinge honse bi ndönga ar zothe, bi ndönga ar ts'ozu'we n'ehe, ne bi 'ñeñ'u:

—Hinjo'o man'a ngu ar ts'ozu'we, ne hinjo'o togo da ntoxkwi.

⁵ Ar ts'ozu'we bi t'umba ar seki n'ehe nda ñ'exase ne nda ñömañ'ubi Jö. Nunar ts'edinu ma da göxa xta zonga hñu njeje made.

⁶ Ne bi zanga Jö, bi zamba ár thuhu, bi zamba ár nijö habu 'bu'ö, ne bi zanga gatho nu'u bi 'bu mhets'i.

⁷ Bi t'umba ar seki nda ntunkwi ya gamfi ne nda ntöte'ö. Bi t'umba ar seki n'ehe nda ndö ha gatho ya m'ui, ya hnini, ya hñö ne ya hai.

8 Bi ndönga ar ts'ozu'we gatho nu'u ya jö'i himi huxa yá thuhu har he'mi nonga ar te, ár meṭi ar tsi Ntxönandöni, xki thuts'i nda tho nú'mu hinxki thoktho ar ximhai ne ar mhets'i.

9 Nu'u togo tu yá gu, dá 'yoxa nö'ö di mö.

10 Nu'u togo kote, ma da jot'u n'ehe. Ha nu'u togo ju ar ndojwai hote, ma da tho ndojwaitho n'ehe. Ka nhekiwa yá ts'eti ne yá ñ'emui ya gamfi.

11 M'efa da handa man'ar ts'ozu'we bi bonga har hai, mi tu yoho yá ndöni ngu n'ar deti, ne mi ñö ngu n'ar zothe.

12 Ne jumpa ár ts'edi ar m'et'o ts'ozu'we hár hmi'ö, ne japa gatho ya meximhai da ndönga nor 'bet'o ts'ozu'we bi dixa ár nts'eni 'butho nda du.

13 Ot'a ya döta nt'udi, japa da hyo har hai ya tsibi di ñe mhets'i ha yá hmi ya jö'i.

14 Ne ka gatho ya meximhai, ot'a nuya nt'udi xi t'umba ar seki da uta ya jö'i hár hmi nö'ö man'ar ts'ozu'we. Bi 'bepa ya jö'i nda hyokwa n'ar do ñhehwi ár 'bai nunar ts'ozu'we mi 'butho nda du ne bi nte, ne nda ñexa ngu yá jö emp'ö.

15 Bi t'umba ar seki nda japi nda joxa ár hñö ne nda ñö nunar donu ñhehwi ár 'bai ar ts'ozu'we, ne nda japi nda tho gatho nu'u togo hinge nda ndöni.

16 Ne mi japa gatho nda thutwa nö'ö ngu ar nthixt'i ha yá ñ'e'i wa ha yá dë, nuya t'ulo bötsi, ya döta, nuya pe'sa yá ñho, nuya hyoya, nuya m'ego ne nuya hingi m'ego.

17 Hinto da tsä da ntai wa da mpa nu'mu hindi pe'spa nö'ö ngu ar nthixt'i, wa ár thuhu wa ár m'ede ár thuhu.

18 Ka mahyoniwa ar mfödi da m'etwa ár m'ede ar ts'ozu'we, ngetho nu ár m'ede'ö, ár m'ede n'ar

ñ'ohō. Gehnu ar m'ede: 'ratonthebe ma hñun'ate ne 'rato.

14

Ar thuhu bi ntu nu'u n'anthebe yon'atemagoho ya 'ret'anthebe

¹ M'efa da handa ar tsi Ntxönandöni mi 'bahnu har t'ohō Nsion. Ne mi 'bahwi n'anthebe ma yon'atemagoho ya 'ret'anthebe nuya mi pe'spa ár thuhu'ö ne ár thuhu ár Dada xki t'ot'a ha yá dëyu.

² Ne da o n'ar mhö ndi 'ñe mhets'i, xa mi nts'edi ngu ár ñheti nzeye ya dehe, ne ngu ár ngani n'ar ñuni. Ha nunar mhönu da ode mi ñhehwi ár m'ei ya me'mda.

³ Ne mi tu'u n'ar 'ra'yo thuhu hár nthandi ar thuxandö, mi ñhandwi nuya goho ya zu'we mi te, ne ya tsi dönzia. Ne nunar thuhunu hinto mi tsa nda bödi, honse nu'u n'anthebe ne yon'atemagoho ya 'ret'anthebe xpa ts'inga har ximhai.

⁴ Gehyu nu'u hinxi nts'oka ñ'owi ya 'behñö, ngetho hinto xi m'engwi. Ne teñ'u ar tsi Ntxönandöni habu gatho di ma. Gehyu ngu ar 'bet'o sofo xi ts'inga har ximhai, yá meti Jö ne yá meti ar tsi Ntxönandöni.

⁵ Ne hinte bi thimba n'ar nhemhñö xki bongga ha yá ne, gehyu xint'axi 'bahnu hár thuxandö Jö.

Ar mhö bi mönga nu'u hñu ya enxé

⁶ M'efa da handa man'ar enxé bi nsanga mateda mhets'i. Mi mönga ar hoga mhö hiñham'u da göts'i, ne xipabi gatho ya meximhai, ya hnini, ya m'ui, ya hñö ne ya hai.

⁷ Mi ma nts'edi mi enö:

—Tsuḥu Jö ne nsundahu, ngetho xi zo ar pa da tho'spa majöni ya jö'i. Ne ndöñḥunu ngetho bi hyoka mhets'i, ar ximḥai, ar ñhonthē ne gatho ya pothe.

⁸ Mi wa'ö, man'ar enxe bi ñö nts'edi n'ehe, ne bi 'ñenö:

—Xi nhwata ar döta hnini Mbabelonia, mi japa nu ma'ra yá mihniniwi nda zipa ár kwe Jö ngu xi zi'ö, ngetho xi nts'okte n'ehe.

⁹ Ar ḥñu enxe bi ñö nts'edi, ne bi 'ñenö:

—Nu'u togo da ndönga ar ts'ozu'we wa ar do di ḥñöts'i, wa xi ḥñömba ár nthixt'i hár 'ye wa hár dē,

¹⁰ xa ma da zipa ár kwe Jö, ngu n'ar t'eni da sit'a ya ixkat'afi ne da 'baxki. Ma da t'ent'a har tsibi zo ku ya k'axt'ado xa xi mpa, habu ma da tho ya ugi hár nthandi ya gamfi ne ar tsi Ntxöndöni.

¹¹ Ne ar 'bifi habu bi tho ya ugi funga hiñham'u da göts'i. Hiñ'otho yá tsaya 'bu mpa ne 'bu nxui, gatho nu'u togo da ndönga ar ts'ozu'we ne ar do di ḥñöts'i, ne nu'u togo da ḥñömba ngu ar nthixt'i ár thuhu.

¹² Ka nhekiwa yá ts'eti ya gamfi, nu'u togo ot'a nö'ö xi 'bepa Jö ne ñ'emui ar tsi Hmu Hesukristo.

¹³ Da o n'ar mhö ba e mhets'i, ne bi 'ñengagi:

—'Yot'a njawa: Nzatho gatho nu'u togo da du di njap'u xi ñ'emui ar tsi Hmu. Hö, njawa enga ár Hñö Jö, ma da göxa yá 'befi, ha nuyá nthöhö ma da mewitho.

Ma da njo ar sofo har ximḥai

¹⁴ M'efa da handa n'ar t'axgui, ne ka mi huxnu n'a ndi ḥñöxa Nö'ö Togo ba e bi Njö'i. Mi hu'sa n'ar fuindö xi thoka ar k'axt'abojö, ne mi hö hár 'ye n'ar t'exu xa mi heki.

15 Nep'u da handa man'ar enxe xa mi ñö nts'edi ba ponga hár ngu Jö, ne bi 'ñemba nö'ö togo mi huxa har gui:

—Ju ri t'exu ne xa ar t'ei, ngetho xi zo ar sofo, ne xi ñöxa ar t'ei.

16 Ne nö'ö togo mi huxa har gui, bi gu ár t'exu, ne bi xa xoge ar ximhai ngu nsa n'ar wöt'ei.

17 Ba ponga man'ar enxe hár ngu Jö, ne mi hö hár 'ye n'ehe n'ar t'exu xa mi heki.

18 Bi bonga man'ar enxe har m'oxm'oñho togo enga ar tsibi, ne bi mat'a nts'edi nö'ö togo mi hö ar t'exu xa mi heki, ne bi 'ñembabi:

—Ju ri t'exu ne fekwa yá 'ye ya 'bai'obxi, ngetho xi dö.

19 Nunar enxe bi 'yenga ár t'exu har hai, ne bi meka gatho ya obxi, nep'u bi 'yut'a har nthe'ma'obxi. Njap'u ma da njapa ya jö'i xta zupa ár kwe Jö.

20 Nunar nthe'ma'obxi mi 'bu nthi ar hnini, ne mi nthe'mi bi bonga ar ji xa mi nzeze, ne mi tsonga ha yá ne ya fani, ne bi ñ'ini bi zonga ár yap'u ngu yoto mpa da ñ'o n'ar jö'i.

15

Ya enxe ba hö nu'u yoto ya ngöxa ugi

1 M'efa da handa man'a ar döta nt'udi bi nhek-inu mhets'i, xa da 'yotho. Da handa yoto ya enxe mi hö ya 'befa ugi, gehyu ma da thi'spa ár kwe Jö.

2 Da handnu n'ar ñhontho n'ehe, ngu ar doxito mi nthöskwi ya tsibi. Ne mi tohnu nu'u togo xki dö ar ts'ozu'we ne ar 'baido ndi hñöts'i, himbi ñhegi nda thu'spabi ár nthixt'i, wa ár m'ede ár thuhu. Mi 'bahnuyu mi hömpa yá 'bida Jö.

³ Ne mi tu'u ar thuhu mi tu ar Moise ár 'bego Jö, ne mi tutwa ár thuhu ar tsi Ntxönandöni, mi eñ'u njawa:

Ma tsi Hmu'ihe, gar Jö hinte ár ñhemb'i,
xa döta ne nsunda gatho nö'ö gi pefi.

Xiñho ne majöni nuya ri 'ñu.

Gár Ndö gatho ya hnini har ximhai.

⁴ Ma tsi Hmu'ihe, gatho ya jö'i da zu'a'i.

Da e da ndömp'a ri thuhu gatho ya hai,

ngetho honse'i xint'axi'i,

ne nuya payu xi nheki ri ts'ut'wi.

⁵ M'efa da handnu mhets'i bi xo habu xa mar nsunda mi 'bu mbo hár ngu Jö, habu jwata ya nxindo xi t'ot'a yá 'bepate Jö.

⁶ Ka bi bonu nuya yoto ya enxe mi hö nuya yoto ya mfei, mi he 'ra ya t'axdutu xa mi hwexki, ne xki döt'a yá tiñö n'ar k'axt'abojö böt'i.

⁷ N'a nuya goho ya zu'we mi te, bi umba 'ra n'ar k'axt'abojö nt'eni nuya yoto ya enxe mi 'buhnu. Nuya nt'eniya mi po ár kwe Jö nö'ö hiñham'u da göxa ár m'ui.

⁸ Núnu hár ngu Jö xa mar nsunda, xa bi ñuxa ar 'bifi bi 'ñu ár nsunda'ö ne ár ts'edi. Hinto mi tsa nda yutnu, m'et'o da göxa gatho ya mfei mi hö nuya yoto ya enxe.

16

Ya t'eni po ár kwe Jö

¹ Da o n'ar mhö ndi 'ñe hár ngu Jö, ne bi 'ñemba nuya yoto ya enxe:

—Di ma ba 'bañöhu har ximhai ár kwe Jö po ha ri t'enihi.

² Bi ma ar 'bet'o enxe ba 'bañö ár t'eni har ximhai. Ne bi ñuxa ya ts'osösi xa mar ñ'u gatho nu'u ya jö'i bi hñömba ár nthixt'i ar ts'ozu'we, ne bi ndömba ar do ndi hñöts'i.

³ Ar ñoho ar enxe bi 'bañö ár t'eni har ñhonthe, ne xoge bi nji ngu ár ji n'ar jö'i xi tho, ne gatho nu'u mi kunu bi du'u.

⁴ Ar hñu enxe bi 'bañö ár t'eni ha ya döthe ne ya pothe, ne gatho yá dehe bi nji n'ehe.

⁵ Ne da ode bi 'ñenga nunar enxe mi su ya dehe:
—Nu'ge ma tsi Hmu'i gi 'bui ne ngi 'bui, xint'axi'i, xka umba n'a ngu n'a nö'ö di 'ñepi, ne xka 'yot'a n'ar hoga ts'ut'wi.

⁶ Xka umba ar ji da zi nu'u togo bi nö'mba ár ji ya gamfi ne nuya ri m'ehni. Gehnu ndi 'ñepabi'u.

⁷ Ne da o n'ar mhö mi ponga har m'oxm'oñho mi enö:

—Ma tsi Hmu'i gar Jö, hinte ar ñhemb'i gi 'yot'e. Nuna ri ts'ut'wi gehnu majöni ne xiñho.

⁸ Ar goho enxe bi 'bañö har hyadi nö'ö mi po hár t'eni, ne ar hyadi bi t'umba ar seki nda tsöt'a ya jö'i.

⁹ Nunar pahyadi bi tsöt'a ya jö'i. Mödi njap'u, nuyu himbi 'yot'wa yá ntso'mi nda nsunda Jö. Nö'ö bi 'yot'u, bi zamba ár thuhu Jö togo pehna nuya ugiyu.

¹⁰ Ar kut'a enxe bi 'bañö ár t'eni hár thuxandö ar ts'ozu'we, ne bi tsoxui gatho ár ndö. Nuya jö'i mi tsase yá jöhne mi tho ar ugi.

¹¹ Bi zambabi'u ár thuhu Jö bi 'bu mhets'i, ngetho xa mi tho ar ugi mar ñ'u yá nts'eni, ne himbi 'yot'wa yá ntso'mi.

12 Ar 'rato enxe ba 'bañö ár t'eni har döthe Eufrate, ne bi xā ar dehe bi paxt'wa ár 'ñu ya ndö me mahyats'i.

13 Ne da handa hñu ya ts'ondöhi ngu ya döta zomfo, bi bonga n'a hár ne ar zothe, man'a hár ne ar ts'ozu'we, man'a hár ne ar kate m'ehni.

14 Gehyu ya ts'ondöhi ot'a ya nt'udi ha yá nthandi ya ndö 'bu har ximhai, ne da musyu di ñ'owi gatho yá ndogu, da ñhoki da ntuhna ar pa xi hñuxa Jö, togo hinto da ñhuxkwi ár ts'edi.

15 Ar tsi Hmu bi 'ñenö:

—Ma ga äka ngu n'ar bē tso 'bu nxui. Xa ma da njohya togo xka tsoho ga tini di nuhu ne di he yá dutu, njap'u hinda 'bē ár tsä.

16 Nuya ts'ondöhi ba e gatho ya ndö 'bu hár nxidi ar ximhai, ne bi munsä har xeni ár thuhu N'armagedon har hñö ebreo.

17 Ar yoto enxe bi 'bañö ár t'eni har ndöhi, ne da o n'ar mhö ndi 'ñe har thuxandö 'bu har nijö mhets'i, ne mi enö:

—Bi wapya xoge.

18 N'a bi nhekitho bi nja ya hwei, ya ñheti, ya ñuni, ne bi nhwönga ar hai. Nunar nhwöninu xa mar nts'edi, ar meximhai hiñham'u xki hyanda man'a di njap'u ár nts'edi.

19 Ne nunar döngahnini bi hege hñu xeni, nu ma'ra ya hnini ja har ximhai bi yot'u xoge. Ha nunar hnini Mbabelonia bi benga Jö da thi'snu ár kwe.

20 Nuya xeni hai mi k'öxa har dehe bi yui, ha nuya t'ohö bi m'etho.

21 Ba ho mhets'i ya ndo ne bi zu ya jö'i, mi tsu ngu madenthebe hwada ár ñhu. Ha nuya jö'i bi zamba

ár thuhu Jö mi tho'u nunar mfei bi zu'u, ngetho xa mar nts'edi.

17

Nunar ts'o'behñö bi t'umba ar mfei hiñham'u da göts'i

¹ M'efa ba e n'a nuya yoto enx̄e mi hö ya t'eni, bi zokagi ne bi 'ñengagi:

—Ba e injawa ne ga ut'a ar njut'i xi thu'spabi ar ts'o'behñö huxa ha nzeȳe ya dehe.

² Nunar 'behñönu xi m'engwi ya ndö 'bu har ximhai, ne gatho ya jö'i xi 'be yá mfeni 'butho xi nti ot'wi ya ts'oki.

³ Ár Hñö Jö xki zinga ha ma te, ha nunar enx̄e bi zixkagi ha ya ot'at'ohö, ne ka da handnu n'ar 'behñö mi 'buhnu mi ntö n'ar thengats'ozu'we. Nunu mi tu yoto yá ñö, 'ret'a yá ndöni, ne xa mi ñuxa ya thuhu mi tsanga Jö.

⁴ Nunar 'behñönu mi he n'ar he mar nk'ants'i ne mar nthents'i, ne mi hö ya k'axt'abojö, ya nzathodo ne ma'ra ngu ya t'axdo xi mhödi. Mi hö hár 'ȳe n'ar k'axt'abojö t'eni mi ñuxa nö'ö hingi ho, ne nö'ö xi nts'otho 'bengwi ya jö'i.

⁵ Ne mi huxa hár dē n'ar thuhu hingi födi te me'ö, enö njawa: Ar döta Mbabelonia, ár nönö ya ts'o'behñö ne gatho nö'ö hingi ho jawa har ximhai.

⁶ Da handa nunar 'behñö xa xki nti, xki zipa yá ji ya gamfi ne nu'u bi unga yá te mi tēnga ar tsi Hmu Hesukristo. Núm'u nda handi, xa da 'yotho.

⁷ Ne nunar enx̄e bi 'ñengagi:

—Yo'ö gi 'yo_{tho}. Nuga ma ga xi'a'i tema di bonga nunar 'be_hñö ne ar ts'ozu'we tu yoto yá ñö ne 're_t'a yá ndöni muts'i.

⁸ Nunar ts'ozu'we xka hyandi mi 'bui, nep'u bi njo'o, tx'u_{tho} 'bedi da bonga har nzonganzafi, ne da t'et'a har tsibi. Gatho nuya meximhai himi huxa yá thuhu har he'mi nonga ar te, xki thahna nú'mu hinxki thokta ar ximhai, ma da 'yo_{tho} xta hyanda nunar ts'ozu'we mi 'bui, nep'u bi njo'o, ne da m'u man'agi.

⁹ Ja mahyoniwa ar mfödi: Nuya yoto yá ñö, gehy_u yoto ya t'o_{ho} habu huxa nunar 'be_hñönu.

¹⁰ Ne da 'ñenö n'ehe, gehy_u yoto ya ndö. Kut'a xi m'edi, n'a pe'sta ár ts'edi, ne 'beta man'a da ehe. Ha nu xta ehe, hinda ma da m'ui yapa da ndö.

¹¹ Nunar ts'ozu'we mi 'bui nep'u bi njo'o, gehnu ár hñöto ndö, n'a nuya yoto, ne di ma har tsibi.

¹² Ha nuya 're_t'a ya ndöni xka hyandi, gehy_u 're_t'a ya ndö hinx_i hñönda yá ts'edi, ne 'ra ma da hñönga yá ndö 'ra ya tsi patho mahyeg_iwi ar ts'ozu'we.

¹³ Gatho 're_t'a pe'sa n'adar mfeni, ne ma da 'yent'a yá ndö ne yá ts'ut'wi da mepa ar ts'ozu'we.

¹⁴ Gathoyu ma da ntunkwi ar tsi Ntxö_nandöni, ne ar tsi Ndöni ma da ntöte, ngetho go gehnu ár Hmu gatho ya hmu, ne ár Ndö gatho ya ndö. Ne gatho nu'u togo 'bu_hwi, xi ts'ohni, xi thahni ne ot'a nö'ö nsipabi.

¹⁵ Ne bi 'ñengagi nunar enxe n'ehe:

—Nuya dehe xka hyandi habu huxa ar ts'o'be_hñö, gehy_u ya hnini, ya m'ui, ya hai ne ya hñö.

16 Ne nuyá 'ret'a ndöni ar ts'ozu'we xka hyandi, ma da ɔtsa ar ts'o'behñö, ma da hñömba gatho yá ñho, ne ma da zo nthemfotho. Ma da zapa yá ngo ne ma da tsöt'a har tsibi.

17 Ngetho Jö xi hñu'spa ha yá mui da 'yot'a nö'ö ne'ö. Jange bi me'sa n'adar mfeni da 'yent'a yá ndö ha yá 'ye ar ts'ozu'we, ne njap'u da wadi da tho gatho nö'ö xi mönga Jö.

18 Ha nunar 'behñö xka hyandi, gehnu ar döta hnini di ndö gatho ya ndö 'bu har ximhai.

18

Ar döta hnini Mbabelonia bi nhwati

1 M'efa mi tho gathoyu, da handa man'ar enxe ba kö mhets'i xa mi pe'sa ár ts'edi, ne gatho ar ximhai bi ñuxa ár hyats'i xa már nsunda.

2 Xa bi mafi nts'edi ne bi 'ñenö:

—Bi nhwata ar döta hnini Mbabelonia. Honse 'buhnu ya ts'ondöhi, ne xi 'yot'a yá ngu ya hñö xints'otho, ne ka haxhnu ya ts'ots'int's'u hinto ne da hyandi.

3 Ngetho ya hnini 'bu har ximhai xi 'yot'wi ya ts'oki, xi zipa ár kwe Jö. Ne gatho ya ndö 'bu har ximhai xi m'engwi, ha nuya ma 'bu har ximhai xi xu yá m'ets'i mi papa ya ñho nunar hnininu.

4 Ne da o man'ar mhö ndi 'ñe mhets'i, bi 'ñengagi:

—Nu'ahu ma bötsi'ihu, poñhu ha nunar hnininu, yo ma gi mfaxkwi yá ts'oki ne da zu'ahu yá ugi xi t'ekwabinu.

5 Ngetho yá ts'oki xi zonga ár ñhets'i mhets'i, ne Jö xi beni da umba ar mfei.

⁶ Ko'spabih_u te xi ja'ah_u nunar hninin_u, ne ko'spabih_u yo'gi nö'ö tema xi 'yot'ö. Ngu nunar t'eni xi tsit'ah_u, ko'spabih_u yo'gi.

⁷ Ngu xi 'ñexa ár nsu ne xi njohya, njap'utho umf_u ar ugi ne ar ts'oni. Ngetho xi 'ñense: Nuga di huxa ngu n'ar ndö; hindi 'ranxu, ne hinga ma ga nzoni.

⁸ Jange n'apatho ma da epabi ar ugi, ar thuhu, ar ts'oni, ar ndöte, nep'u ma da ts'öt'a har tsibi, ngetho xa pe'sa ár ts'edi Jö ar Hmu togo xi hñö'spa majöni.

⁹ Ne gatho nu'u ya ndö 'bu har ximhai xki m'engwi ne xki njohyaw_i, xa ma da zont'i nú'mu xta hyandwa ár 'bifi di pöxa xta tsöt'i.

¹⁰ Ma da m'ata yap'u ngetho di ntsu, ne ma da 'ñeñ'u:

—Hwëkate'i tsi döta hnini Mbabilonia xi nze'i. Dama bi t'a'a ri mfei.

¹¹ Ha nuya ma 'bu har ximhai, zont'i ne tupyá mu_i, ngetho hinjo'o togo da damba nuya te pa'u.

¹² Nuya pa ya k'axt'abojö, ya t'axbojö, ya nzathodo, nuya ngu ya t'axdo xi mhödi, ya hoga dutu nzatho, ya hwexka dutu, ya dutu nk'ants'i ne nthents'i, ya za pe'sa ar hogañuni, nuya thoki xi thökwa yá ts'i ya döta zu'we, nuya nju ya nzathoza xi nthoki, nu'u nju ya thengabojö xi nthoki, ya bojötho, ne ya do hwexki.

¹³ Mi höx'u gatho ya doni ne ya njots'i mi yuni xi nkuhi, ar githni, ne ar hogañuni ár thuhu ar mira, ar ixkat'afi, ar nziki, ar hoga junt'ei, ar t'ei, ya meti, ya deti, ya fani, ya ntönza, ya 'bego, ne yá pa ya jö'i.

¹⁴ Ne ma da t'emba nunar hninin_u:

—Hiñ'otho yá ñho ya 'baiza ngi tsi. Xi k'at'a nuya xa ngi tsamankuhi ne ngi exa ri nsu ngi tsi, hingi timpya.

¹⁵ Nu'u mi papa gathoyu, ne njap'u xki me'sa yá ñho, ma da m'a yap'u di tsu ár mfeí bi zudi, xa di tu yá muí ne di zont'i.

¹⁶ Ne di eñ'u:

—Hwëkate nunar dōta hnini mi ñhoki mi he ya hoga dutu nzatho xi nk'ants'i ne xi nthents'i, ne mi ñhoki mi hō ya k'axt'abojō, ya nzatho do, ne ngu ya t'axdo mar mhōdi.

¹⁷ N'apatho bi göxa nzeda ya ñho.

Gatho nuya e ya dōta motsa, yá maxte, ne nu'u 'yo har dehe ne gatho nu'u mpehnu bi m'ata yap'u.

¹⁸ Nu mi hyanda ar 'bifi mi pots'e, bi ma'u ne mi eñ'u:

—Hiñ'otho man'ar hnini ngunu.

¹⁹ Bi 'yuxya fonthai ha yá ñō mi tho ar dumui, ne xa mi mar ts'oni mi eñ'u:

—Hwëkate nunar tsi dōta hnini. Ngetho nuyá ñho xki japi nda boxa mañō gatho nu'u togo pe'sa yá motsa har dehe, ha nupya n'apatho xi nhwati.

²⁰ Njohyahunu mhets'i gamfihu, nu'ahu gár mpotehu ne nu'ahu gár m'ehni'ihu Jō. Ngetho Jō xi hñō'spa majōni gatho nō'ō xi ja'ahu.

²¹ M'efa da handa man'ar enxe xa mi pe'sa ár ts'edi, bi gu n'ar dōta do ngu n'ar juni, bi 'yent'a har ñhontho ne bi 'ñenō:

—Ma da njapabinu ar dōta hnini Mbabilonia, ne hinda ma da thini.

²² Hinda ma da t'ohnu togo da mpe'mda, hinda t'o nu'u togo ja te zunt'i, ne nu'u togo huxt'a ya thuza ne ya k'axt'athuxi. Hinda ma da thinga n'a

togo di hoka n'ar nzatho 'bēfi, hinda ma da t'ō ár ngani n'ar juni.

²³ Hinda ma da nhekinu n'ar ñot'i, hinda ma da t'ō n'ar ngo nthöti. Nuyá ma, gehyu mi dötahmō 'bu har ximhai, ne nuyá nt'eteyu, bi hyat'a gatho ya hai.

²⁴ Ha nunar hnininu, ja bi thinu yá ji yá m'ehni Jö, ya gamfi ne gatho nu'u xi tho har ximhai.

19

Ar ndönga Jö núnu mhets'i

¹ M'efa da o ra nzeze togo mi ñönu mhets'i, ne mi eñ'u:

Dár nsunda Jö ma tsi Hmuhu.

Gor meti'ö ar mpoho, ar nsunda, ne ar ts'edi.

² Ngetho nö'ö ot'a ar hoga ts'ut'wi ne majöni.

Gehnu xi umba ár mfei ar ts'o'behñö

togo xi ts'ot'a ar ximhai to gatho 'bengwi,

ne xi got'wabi ár ji yá 'bego xi hyo nunar 'behñönu.

³ Man'agi bi 'ñeñ'u:

—Dá nsunda Jö, ngetho nunár 'bifi tsöt'i, hiñham'u da göts'i pots'e.

⁴ Nuya n'atemagoho ya tsi dönzia ne nuya goho ya zu'we mi te, bi ndandihmō ne bi ñ'ani bi me yá hmi har hai. Ne bi nsunda Jö huxa har thuxandö, mi eñ'u:

—Dá njap'u, dá nsunda Jö.

⁵ Bi bönga n'ar mhö har thuxandö mi enö njawa:

Ndöñhu Jö ma tsi Hmuhu,

gatho yá 'bego'ihu,

ya t'ulo ne ya döta,

togo gi tsufu Jö.

⁶ Ne da o 'ra ya mhö ngu ra nze_ye ya jö'i, ngu ár ñheta ya nzothe, ngu ya ñuni, ne mi enö:

Dá nsunda Jö, ngetho Jö ma tsi Hmu_hu hinjo'o togo da hñuxkwi, go ar ndö'ö.

⁷ Ma ga njohyahu, hö xa ga njohyahu, ne ga umfu ar nsunda,

ngetho xi dat'a ár nthöti ar tsi Ntxö_nandöni, ne nunár 'behñö xi ñhoki.

⁸ Ne xi t'umba ar seki da hye ya hoga dutu xint'axi ne xi nhwe_xki.

Ngetho nunar hoga dutu, gehnu_u nuyá hoga 'befi xi 'yot'a ya gamfi.

Ár ngo ar tsi Ntxö_nandöni

⁹ M'efa bi 'ñenga ar en_xe:

—'Yot'a nuya mhöy_u: Nzatho nu'u togo xi ts'ohna hár ngo ar tsi Ntxö_nandöni.

Ne bi 'ñengagi:

—Nuya mhöy_u gehy_u majöni yá mhö Jö.

¹⁰ Nuga da ndandihmö hár wa nga ndöni. Ha nö'ö bi 'ñengagi:

—Hyandi xiñho nö'ö gi pefi, yo gi jap'u. Nuga dar 'begotho ngu'i, ne nu'u ri ku togo damajöni xi jamfi ar tsi Hmu Hesukristo. Ndönga Jö.

Ngetho nu'u togo damajöni togo ar tsi Hmu Hesukristo, gehy_u hömpa ár Hñö Jö mömba ár mhö.

Ar toge ntö ar t'axfani

¹¹ Nep'u da nu mi xo mhets'i, ne da handa n'ar t'axfani. Nu ár toge mar thuhu Majöni ne ot'a nö'ö te mö, ne hö ar hoga ts'ut'wi höxa majöni ne ntuhni.

12 Nuyá da ar toge mi ñhehwi ya faspí. Mi huxa hár ñö nzeýe ya fuindö, ne xki t'otnu n'ar thuhu hinto man'a mi pödi tema mi mö, honsenu mi pödi.

13 Mi he n'ar dutu xa xki m'ahna ya ji, ha nu ár thuhu gehnu: ÁR MHÖ JÖ.

14 Ha nuya ndogu me mhets'i mi he ya hoga dutu xint'axi, ne mi 'befa'u mi teni mi ntö ya t'axfani n'ehe.

15 Hár ne ar toge 'bet'o, ponga n'ar ndojwai hente nuya yoho yá ñöni, da su'sa ya meximhai. Ne ma da 'yot'a ar ts'ut'wi di hö n'ar t'obojö. Ne da ne'ma ya jö'i ngu ñhe'ma ya obxi the'mi, ne da di'spa ár kwe Jö togo hinto tsá da ñhuxkwi.

16 Hár he ne hár xinthe tu nunar thuhunu: ÁR NDÖ YA NDÖ NE ÁR HMU YA HMU.

17 Nep'u da handa n'ar enxe mi to har hyadi, ne bi mafi nts'edi bi 'ñemba gatho ya zu'we nsanga mateda mhets'i:

—Ba ehü, kwathu har dango xi 'yek'ahu Jö.

18 Tsafu yá ngo ya ndö, ya ndöndogu ne ya jö'i tse'di, yá ngo ya fani ne yá toge, yá ngo tsant'ö ar jö'i, ya 'bego ne nuya hingya 'bego, ya t'ulo ne ya döta.

19 Ne da handa ar ts'ozu'we ne gatho ya ndö 'bu har ximhai ne yá ndogu, xki mhunts'i nda ntunkwi ar toge ntö ar t'axfani ne yá ndogu ñ'owi n'ehe.

20 Ar ts'ozu'we bi nju, ne bi nju ar kate m'ehni n'ehe, togo xki 'yot'a ya nt'udi bi hyat'a nu'u bi hñömba ár nthixt'i ar ts'ozu'we, ne bi ndönga ar do ndi hñöts'i. Gatho yohoyu bi nju bi t'et'a tetho ha n'ar tsibi ngu n'ar ñhontho, habu zo ku ya k'axt'ado xa xi mpa.

²¹ Ha nu ma'ra bi hyo ar ndojwai mi ponga hár ne ar tōge, ne gatho ya zu'we nsani bi niñö bi zipa yá ngo'u.

20

'Ret'anthebe njeje

¹ Nep'u da handa n'ar enxe ba kö mhets'i mi hōmpa yá nsoki ar nzonganzafi, ne mi hō hár 'ye n'ar dönthi bojö.

² Bi gu ar zothe, ge'ö ar k'eñö mi 'bu mam'et'o, get'ö ar ts'ondöhi, ne bi xot'a 'ret'anthebe ya jeje.

³ Ne bi 'yent'a har nzonganzafi, bi got'i xiñho, ne hinge nda hyegi nda ka ya meximhai. M'et'o da tho 'ret'anthebe njeje, ne da the ma'ra ya tsi pa.

⁴ Nep'u da handa ya thuxandö, mi huxnu nu'u togo bi t'ets'i nda hñöxa majöni. Ne da handwa yá pa nu'u togo xki thekwa yá 'yuga, ngetho mi damajöni ar tsi Hmu Hesu ne ár mhö Jö. Gehyu hinxki ndönga ar ts'ozu'we, hinxki ndönga ar do ndi hñöts'i. Hinxi hñöñ'u ár nthixt'i ha yá dē wa ha yá 'ye. Ne bi mengi bi nte'u, bi ndöwi ar tsi Hmu Hesusukristo 'ret'anthebe njeje.

⁵ Nuyu xi m'et'o xi mengi xi nte. Ha nu ma'ra xki du, m'et'o bi tho 'ret'anthebe njeje, ne ja bi mengi bi nte'u.

⁶ Nzatho ne xint'axi yá m'ui nu'u togo xi t'umba ar seki da m'et'o da mengi da nte. Ar ñoho ndöte hinte da japabi'u. Nuyu ma da t'ets'i ngu yá möjö Jö ne ar tsi Hmu Hesusukristo, ne da ndöwi 'ret'anthebe njeje.

⁷ Nu xta wadi da tho 'ret'anthebe njeje, ar ts'ondöhi ma da sokwa ár fadi.

⁸ Ne ma da bōni da ka ya jō'i 'bu ha gatho ya hai hár nxidi ar ximhai, nu'u toxa ar tsi Hmu. Ma da munsá har dōta tuhni, ne ár nzeýe ya jō'i ñhehwi ar 'bomu 'bonga har ñonthe.

⁹ Habu gatho ba pōxa ya jō'i, ne bi hyextar ximhai, xa bi got'atho habu mi 'bu ya gamfi ne ar hmōka hnini. Jō ba pēhna ar tsibi ba ta mhets'i, ne bi jō'sa xoge.

¹⁰ Nunar ts'ondōhi mi ka ya jō'i, bi nju ne bi t'ent'a har ñhonthe tsibi mi zo mi ku ya k'axt'ado, ka mi kunu ar ts'ozu'we ne ar hyate m'ehni. Ma da tho nunar uginu parxui ne hiñham'u da göts'i.

Ar thōxamajōni ot'a nö'ö huxa har t'axthuxandö

¹¹ M'efa da handa n'ar dōta t'axthuxandö, ne hár hmi nö'ö togo mi huxhnu bi m'eta ar ximhai ne ar mhets'i, himbi födi habuima.

¹² Ne da handa gatho nu'u togo xki du, ya dōta ne ya t'ulo, mi 'ba'u hár nthandi Jō. Bi ntunga 'ra ya he'mi, ne man'ar he'mi bi ntungi, gehnu habu huxa yá thuhu nu'u togo pe'sa ar te hiñham'u da göts'i. Nuya xki du bi thō'spa majōni, ne bi t'umbi nö'ö ndi 'ñepi, ngu mi huxa ha ya he'mi, ngetho njap'u xki 'yot'u.

¹³ Ar dōta ñhonthe bi da yá jō'i xki dunu, ar ndöte ne ar 'bexui bi da yá jō'i xki du n'ehe, ne bi thō'spa majōni n'a ngu n'a ngu xki 'yot'u.

¹⁴ M'efa ar ndöte ne ar 'bexui bi t'ent'u har ñhonthe tsibi. Gehnu ar ñoho ndöte.

¹⁵ Ha gatho nu'u togo himbi thini mi huxa yá thuhu har he'mi nōnga ar te, bi t'ent'u har ñhonthe tsibi.

21

N'ar 'ra'yo mhets'i ne n'ar 'ra'yo ximhai

¹ Nep'u da handa n'ar 'ra'yo mhets'i ne n'ar 'ra'yo ximhai, ngetho nunar 'bet'o mhets'i ne ar 'bet'o ximhai bi göts'i, ha nu ar ñhonthē bi m'etho.

² Nuga dar Xuwa, da handa ar jōpa hnini, nunar 'ra'yo Herusalēn, ba kō'ma Jō mhets'i habu bi 'bu'ö, xa mi nzatho ngu n'ar 'behñö xi ñhoki da nthötwi ár döme.

³ Ne da o n'ar mhö ndi 'ñe mhets'i mi enö:

—Hyandi, nupya ár nijö Jö 'buhwi ya meximhai, ne nö'ö ma da m'u'hwī'u. Nuyū ma da m'ui ngu ár hnini, ne gese Jö ma da m'ui ngu ár Jö'u.

⁴ Jö ma da dukwa gatho yá gida ha yá da'u. Hinda ma da nja ar ndöte, ar ts'oni, ar mhafi, ar ugi, ngetho nuya 'bet'o thogi xi m'edi.

⁵ Ha nö'ö togo mi huxa har thuxandö bi 'ñenö:

—Hyandi, nuga di hoka ma'ra'yo gatho.

Ne bi 'ñengagi n'ehe:

—'Yot'i, ngetho nö'ö xta xi'a'i ma da njap'u ne majöni.

⁶ Ne bi 'ñengagi man'agi:

—Xi tho gatho. Nuga go da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i. Nu'u togo tuthe, ma ga umtho ar dehe pö har pöthe unga ar te hiñham'u da göts'i.

⁷ Nu'u togo da ntöte, ma ga hekwabi gatho nuya ñhoyu. Ma da nugagi ngu ár Jögi, ne ga nuga ngu ma bötsi.

⁸ Ha nuya tsuzu, ya me'sku, ya ts'ojö'i, ya hyote, nuya 'bengwi ma'ra ya jö'i, ya 'ñete, nu'u togo ndönga yá tsita emp'ö, ne gatho nu'u mönga ya

nhemhñö, ma da t'et'a har ñhonthé tsibi zö ku ya k'axt'ado xa xi mpa. Gehnu ar ñoho ndöte.

Ar 'ra'yo hnini Herusalén

⁹ N'a mba ep'utho bi zükagi n'a nuya yoto ya enxe mi hö yoto yá t'eni mi ñuxa ya ngöxa mfei. Da ñö'be ne bi 'ñengagi:

—Ba e injawa ne ga ut'a'i ár 'behñö xi wadi xi nthötwi ar tsi Ntxöndöni.

¹⁰ Ár Hñö Jö xki zinga ha ma te, ha nunar enxe bi zixkagi ha n'ar döta t'ohö mar ñhets'i, ne bi utkagi ar döta jöpa hnini Herusalén ba kö'ma Jö mhets'i habu bi 'bu'ö.

¹¹ Nunar hnini'ö xa mi hyats'i mi pe'spa ár nsunda Jö. Mi ñhehwi ngu n'ar hya'sdo xi mhödi, mi hya'stho ngu n'ar doxito.

¹² Mi jot'a n'ar döta jödo xa mar ñhets'i, ne mi tu 'ret'amayoho ya goxthi, ha n'a ngu n'a ya goxthi mi 'ba n'ar enxe. Ne xi t'otnu yá thuhu nu'u 'ret'amayoho yá t'u ar Hakob, habu xpa e yá m'ui ya me Israel.

¹³ Hñu ya goxthi ñhanda mahyats'i, hñu ñhanda mahwifí, hñu ñhanda mampuni, ne hñu ñhanda mak'angi.

¹⁴ Mi pe'sa nunar hnininu 'ret'amayoho ya mudido, ne n'a ngu n'a nuya doyu mi tu yá thuhu nuya 'ret'amayoho yá mpöte ar tsi Ntxöndöni.

¹⁵ Nunar enxe ndi ñö'be, mi hö n'ar k'axt'abojö t'o, ma nda 'yenga ar hnini, yá goxthi ne yá jödo.

¹⁶ Nunar hnininu, 'ramangutho ár nxidi, ár ma ne ár ñhets'i. Ha nunar enxe bi gu ar t'o mi hö, ne bi 'yenga ar hnini. Ne nunár ma bi zü ngu

madenthebe ya pa da ñ'o n'ar jö'i, njap'utho ár ñhets'i ne ár nxidi.

¹⁷ Nuya jödo bi zu yon'atemahñu ñhufi ár mpidi. Nuya nt'enyu gehyu ar nt'eni pe'sa ya jö'i, ha nunar enxe bi denthö.

¹⁸ Ar jödo ma ya hyasdo, ha nu ar hnini xki thoka ar hoga k'axt'abojö mi hwexki ngu n'ar hya'sa doxito.

¹⁹ Nuya mudido mi kuxa hár wa ar jödo, xki thoki xki thuta tsant'ö ya nzathodo. Nu ar m'et'o mar hya'sdo, nu ár ñoho mar k'angdo, nu ár hñu gehnu n'ar do mi tu yá nhwexki, nu ár goho mar bothedo.

²⁰ Nu ár kut'a nzathodo mi tu ya m'ets'i, nu ár 'rato mar thengdo, nu ár yoto mar hya'sa k'axt'ado, nu ár hñöto mar k'ants'ado, nu ár guto mar k'axt'ado, nu ár 'ret'a mar hya'sa bothedo, nu ár 'ret'aman'a mar donthido, nu ár 'ret'amayoho mar hya'sa donthido.

²¹ Nuyá goxthi mi 'ret'amayoho ngu ya t'axdo xi mhödi. N'a ngu n'a ar t'axdo mar goxthi. Ha nu ár 'ñu ar hnini xki thoka ar hoga k'axt'abojö, mi hya'stho ngu n'ar doxito.

²² Núnu har jöpa hnini hinda handa xki juxa n'ar nijö, ngetho ka 'buhnu Jö ar tsi Hmu, hinjo'o togo da ñhuxkwi ár ts'edi, ne ar tsi Ntxöndöni, gehyu ngu ar nijö.

²³ Hingi homba ár ñot'i ar hyadi ne ár ñot'i ar zönö, ngetho hexa ar hyats'i ár nsunda Jö, ne ar tsi Ntxöndöni gehnu 'yotwabi'u.

²⁴ Ne gathö ya jö'i di 'bu hár nxidi ar ximhai, ma da ñ'o har ñot'i'ö, ne gathö ya ndö ma da e da datwa yá nsu ne yá ñho.

²⁵ Nuyá goxthi hinda ma da njot'a 'bu pa, ha nu ar xui hingi födi tengu'ö.

²⁶ Gatho yá nsu ne yá ñho ya hnini ma da thöxhnu.

²⁷ Hinte ma nts'otho ma da yutnu, hinda yut'a n'a togo hingi ot'a xiñho wa di mönga ya nhemhñö; hõnse nu'u togo di huxa yá thuhu har he'mi nõnga ar te, ár meṭi ar tsi Ntxõnandõni.

22

¹ Nep'u ar enxe bi utkagi n'ar döthe mi po ar dehe unga ar te, xa mar ñhats'i, mi hwexka ngu n'ar doxito. Nunar döthenu ponga hár thuxandö Jö ne ar tsi Ntxõnandõni.

² Thota har dö'ñu mateda ar hnini, ne gatho yoho yá ñõni ar döthe 'ba ar 'baiza ungar te. Tat'a zönö unga te da ts'i, 'ret'amayoho ya sofo ar jeye, ha nuyá xi, othe gatho ya meximhai.

³ Hinte janu nõ'ö xi t'ent'i da ts'oni. Ha nu ár thuxandö Jö ne ar tsi Ntxõnandõni ka 'buhnu, ne gatho yá 'bego pepabi,

⁴ ma da tsá da ñhandwi, ne ár thuhu di tu ha yá dë'u.

⁵ Hinte janu ar xui. Nuya ma da m'uñnu hinda hyonga ár hyats'i n'ar ñot'i, wa ár hyats'i ar hyadi, ngetho Jö ar tsi Hmu da yot'wabi'u. Ne da ndö'u, hiñham'u da göxa yá ndö'u.

'Bap'utho ar pa da e ar tsi Hmu

⁶ Nep'u ar enxe bi ñengagi:

—Nuya mhöyu di xi'a'i ma da thogi ne majõni. Jö ar tsi Hmu togo umbabi te da mönga yá m'ehni,

xpa pe_hna ár en_xe da uta yá 'bego nö'ö ma da thogi hingar yapa.

⁷ Ar tsi Hmu bi 'ñenö:

—Pöhu, 'bap'ũtho ar pa ga ehe. Nzatho nu'ũ togo da 'yot'a nö'ö te möngwa har he'minu, nõnga tema da tho m'efa.

⁸ Nuga ar Xuwa, da ots'e ne da handa gathoyu. Nu mi wadi da handi, da ndandihmö hár wa ar en_xe togo bi utkagi gatho, ndi ne nga ndömhö.

⁹ Ha nö'ö bi 'ñengagi:

—Ha gi ode. Yo gi jap'ũ, ngetho nuga ma mi'begowi mahyegi ngu nuya ri ku ya m'ehni, ne ngu nu'ũ togo ot'a ngu mönga nunar he'minu. Nö'ö gi 'yot'e, ndönga Jö.

¹⁰ Ne bi 'ñengagi n'ehe:

—Yo ma gi 'ñö nuya mhö nõnga tema da tho m'efa, huxa nunar he'minu, ngetho 'bap'ũtho ar pa da thogi ngu möngwa.

¹¹ Nuya ts'om'ũi hinda ma da mponga yá m'ũi, ne nuya ts'ojö'i di ot'atho nö'ö xints'otho. Nö'ö togo ar hogajö'i ma da njap'ũtho, ha nö'ö togo xint'axi, dar nt'axitho.

¹² —Hyanthu, 'bap'ũtho ar pa ga ehe, ne ga umba n'a ngu n'a ár nthöhö ngu yá 'befi xi 'yot'ũ.

¹³ Nuga da du'mi ne di jö'sa xoge, ngu ar ndui ne ar ngöts'i, togo 'bet'o ne 'befa.

¹⁴ Nzatho nu'ũ togo penga yá dutu, ne di 'ñepi da wat'a har 'baiza unga ar te, ne da yut'a ha yá goxthi ar hnini.

¹⁵ Ha nuya ts'ojö'i ma da go nthi, njangu ya 'ñete, nu'ũ togo 'bengwi ya jö'i, nuya hyote, nu'ũ togo ndönga ya tsita emp'ö, ne gatho nu'ũ togo mödi ne mönga ya nhemhñö.

16 —Nuga ar Hesu, xta peñ'ahū ma enxe xi dat'ahū majöni nuya tema da tho ha ya nijö. Ár 'betögi ar ndö Dabi, di njangu ar njötsö pöxa 'bu xudi xa di yot'i.

17 Ár Hñö Jö ne ár 'behñö ar tsi Ntxönanöni enö njawa:

—Ba ehe.

Ne gatho nu'u togo öde, dá 'ñenö n'ehe:

—Ba ehe.

Ne gatho nu'u togo tuthe, dá ehe, ne gatho nu'u togo ne, dá e da zi nunar dehe unga ar te t'untho.

18 Nuga di damajöni, gatho togo da 'yöxa nuya mhö nõnga tema da tho m'efa xi t'ot'a har he'minu, ne da hñuts'i, Jö ma da hñu'spa ya ugi nõngwa.

19 Ha nu'u togo da hñökwabi nuya mhö huxa har he'minu nõnga tema da tho m'efa, Jö ma da hñökwabi ár thuhu har he'mi nõnga ar te, hinda ma da m'u har jöpa hnini, ne hinda t'umba nuya ñhöt'i huxa har he'minu.

20 Nö'ö togo xi damajöni gathoyu enö njawa:

—Majöni 'bap'utho ar pa ga ehe.

Dá njap'u. Ba ehe ma tsi Hmu'i Hesu.

21 Ar tsi Hmu Hesukristo da hwök'ahū ár ñhöt'i gi gathohu. Dá njap'u.

**Àr 'ra'yo nkohi Jö har ñhöñhö maxei ntongwi
ár mahwifí har hai m'onda ne har ñhömfó
New Testament in Otomi, Querétaro (MX:otq:Otomi,
Querétaro)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Querétaro

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Querétaro

otq

Mexico

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Querétaro

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

a3e32dbb-4826-53d8-92fc-afaa86ffff04